Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гараха | № 171 (13885) | 1972 оной июлиин 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ХҮГЖЭЛТЫН ХУРДАН АЛХАМ

Республикынгаа арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай Статистическэ управлениин мэдээсэл хэблэлдэ толилогдобо. 1972 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай тоонуудые уншахадаа, Эхэ оронойнгоо, республикынгаа хурдан алхамаар урагшаа дабшажа, парти, правительствынгаа хараалһан гүн ехэ хараа түсэбүүдые ажалшадай амжалтатайгаар дүүргэжэ байһанайнь түлөө баяр, омогорхол түрэнэ. Ажалаймнай амжалта—арад зоной ажаһуудал улам һайжаруулгада, Эхэ оронойнгоо аша туһада зорюулагдана гэжэ мэдэрһэдэ, ажалша зомнай саашанхи зорилгонуудаа бүри амжалтатайгаар шиидхэхын тула эршэ хүсэеэ зангидана, хүсэл зоригоо бадаруулна.

Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, республикымнай промышленность бүхыдөө продукци гаргаха үнгэрһэн хахад жэлэйнгээ түсэбые нёдондоной энэ үетэй сасуулбал, 110 процент, продукци худалдаха түсэбөө 102 процент дүүргэбэ. Ажалай бүтээсын ургалтын түсэб мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдөө гэбэл: союзна мэдэлэй промышленность—104, республикын мэдэлэй промышленность—102 процент. Энэ оной түрүүшын хахадта промышленна продукциин ургалтын 60 процентнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлэнэй ашаар туйлагдаа. Үшөө тиихэдэ арадай хэрэглэлэй эд бараа гаргахэ түсэбэй дүүргэлтэ олон һалбаринуудаар үлүүлэгдэһэниинь һайшаалтай.

Энэ жэлдэ сагай уларилай муу байгаашье һаань, хүдөө ажахымнай нилээд ехэ амжалта туйлаа. Хабарай тарилга эмхитэйгээр үнгэргэгдөө, тарилгын талмай үргэдхэгдөө, илангаяа уһалагдадаг газар дээрэ нёдондонойхиһоо ехэ тарилга хэгдээ. Колхоз, совхозууд хүгжүүлгэ ехээр абадаг, хэрэглэдэг боложо байна. Мүн ниитын ... малай тоо толгой, ашаг шэмэнь ехэ болоо. Нёдондо жэлэй энэ ...хитэй сасуулхада, мяхан—102, һүн — 102, үндэгэн 118 процент ехээр абтаа. Мүн малай ашаг шэмэ гүрэндэ худалдаха ха... жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэө.

Хүдөө ажахымнай машина, техникээр улам һайнаар хангагдажа байна. Олон шэнэ трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинанууд энэ жэлдэ абтаа.

Экономикын хүгжэлтэ арад зоной материальна байдалые улам ...жаруулха арга олгоно. Республикымнай хүдэлмэришэд болон ...ба хаагшадай һарын салин хахад жэлэй туршада 3,5 процент ехэ болоходоо, хүдэлмэришэн һарадаа дунда зэргээр 166 түхэригһөө дээшэ, хүдөө ажахын хүдэлмэришэн — 121 түхэригһөө дээшэ салин абана. Мүн пенсеэр хангалга һайжарна. Колхозуудай гэшүүдэй пөөнөи 5 процентээр ехэ болоо. Гэр байра барилга үргэдхэгдөө. Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалга нёдондонойхиһоо 5 процентээр ехэ болонхой.

Тэрэшэлэн арадай гэгээрэл, наука болон соёл культурые хүгжөөлгэдэ саашанхи амжалта туйлагдаа.

Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллаха гэһэн уряа доро хүдэлжэ, республикымнай ажалшад ажахыгаа, соёл культураяа хүгжөөхэ талаар үнгэрһэн хахад жэлэй туршада иигэжэ үшөө нэгэ алхам урагшаа хэбэ. Энэ амжалтаяа арьбадхан, жэлэй хоёрдохи хахадта бэелүүлхэ зорилгоёо шиидхэхын тула дутуу дундануудаа элирүүлжэ, ашаглагдаагүй арга боломжонуудаа элсүүлхэ гээшэ онсо ехэ шанартай.

Промышленна үшөөл олон предприятинууд, зарим колхоз, совхозууд үгтэһэн түсэб даабаринуудые дүүргэжэ шаданагүй, байһан арга боломжонуудаа хүсэдөөр элсүүлнэгүй. Зарим партийна организацинуудай энэ талаар эмхидхэхы хүдэлмэри һуладана.

Үдэр, һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэб, даабаряа предприяти, ажахын коллектив бүхэнэй заатагүй дүүргэжэ байбалнь, жэлэй түсэбэй заатагүй дүүргэгдэхэ байһаниинь ойлгосотой ааб даа. Энээнэй энээндэ ажалшадай гол анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Ажахын тула эдэбхи үүсхэл дэлгэрүүлхэ, ажалай журам шангадхаха, урмашуулгын бүхы хэмжээнүүдые шадабаритайгаар бэелүүлхэ шухала.

Энэ жэлэй хоёрдохи хахад—буришье харюусалгатай үе. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ондо бэлэдхэл хаа хаанагүй эдэбхи хүсэтэйгээр ябажа байна. Социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэн... Ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаранхай. Энэ хадаа хамагые ...ха, илаха агууехэ хүсэн мүн. Энэ хүсые зүбөөр ударидаха, ...алай амжалтада элсүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай нэн түрүүн хүндын хэрэг болоно. Мүнөө ажалша коллектив бүхэн, хүн бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула эршэ хүсэеэ зорюулна. Энэ тэмсэлдэнь ...эр бүриин туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байха хэрэгтэй.

Илангаяа түсэб даабаряа дүүргэжэ шададаггүй предприяти, ...ээгэй ажахы тухай онсо анхарал хандуулагдаха болоно. Түсэбөө дүүргэээгүй коллективүүдэй ажалые хинан шалгажа, ушар шалтагаануудыень элирүүлжэ, арга боломжонуудыень элсүүлжэ, ...энэй даабаринуудые заатагүй дүүргүүлхые туйлаха шухала.

Мүнөө хүдөө ажахын харюусалгатай хүдэлмэриин хаһа—ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ оронхой.

Колхоз, совхозуудай хүсэн энэ ажалда эмхитэйгээр элсүүлэгдэжэ, ниитын адуу мал хүсэд хүрэхэ тэжээлээр гүйсэд хангагдаг.

Арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид амжалтатайгаар дүүргэхэ ...э совет арадуудай агууехэ һайндэртэ республикымнай ажалшадай барюулха хубита бэлэг мүн. Тиимэһээ хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, ...һан уялгаяа дүүргэ!

ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ ЖЭЛ

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

Баргажанай аймагай Баянголой дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад зунайнгаа амаралтада жэл бүри түрэл ажахыдаа үбһэ хуряалгада хамһалсадаг заншалтай юм. Мүнөөшье һургуулиин олонхи һурагшад Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойнгоо отделенинүүдтэ таран ошожо, мориной косилкаар үбһэ сабшажа, һүри бодхоолсоно. Тэдэнэй нэгэн 9-дэхи классай һурагша Гармажаб Будаевые энэ зураг дээрэ харанат. Энэ нүхэрнай үдэртөө 3—3,5 гектар сабшалан сабшажа хараалагдаһан даабаряа сүм дүүргэнэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Манай республикада үбһэ бэлэдхэхэ үедэ бороотой байдаг хадань, һайн шанартай үбһэ хуряажа абахань бэрхэтэй байдаг. Тиимэһээ сабшагдаһан ногоо һалхитуулан хатаажа абабал, арьбаншье, каротин, витамин гэхэ мэтээр элбэгшье үбһэн хуряагдаха байна. Ногоое тиимэ аргаар хатаажа абахада ашагтай байһаниинь олон туршалгаар өлишэлэгдэнхэй. Энэ аргын гол удхань юун бэ гэхэдэ, бага наршиид гэһэн үбһые һүрилөөд, халуун агаараар үлеэлгэжэ хатааха болоно.

Гүрэнэй Ивановскын хүдөө ажахын туршалгын станциин дүршэл дээрэһээ хаража үзэхэдэ, багсалмал (тюк болгоһон) үбһэ халуун агаараар үлеэлгэжэ хатаахада тон һайн байшоо. Тиихэдээ агаарай уларилай элдэб байдалда тааруулан, хуряалгын үедэ үбһэ хатаалгада олон янзын арга хэрэглэгдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, 18—20 процент шиигтэй багсалагдаһан үбһые тэрэ доронь хадагалха газартань абаашажа сомоод, шииг ехэтэйень халуун агаараар үлеэлгэн хатаадаг байха юм.

Зүгөөр 42 процент шиигтэйгээр багсалагдаһан үбһые (8 тоннын һүри) халуун агаараар үлеэлгэхэ УДС-300 түхэлэй түхеэрэлгэ дээрэ шатарай хюлгын маягтайгаар ябтална. Арба нэгэн хоногой туршада (264 час) хатаагаад байхада, шиигынь 20 процент болоо. Үбһэеэ һарабша доро хатааһан байна. Иигэжэ хатаахада, тонно бүридэ 8 түхэриг 21 мүнгэн гаргашалагдаһан байха юм.

Багсалагдаһан үбһые хээрэ хатаахада, хоёр жоолоб мэтээр хэгдэһэн шарга хэрэглэхэдэ зохид. Тракторай хойно шагтагалһан тиимэ шарга дээрэ зургаан багса (тюк) хээд, тэрэнээ тракторай ябуул дунда түлхижэ унагааха. Тэдэ багсануудынь бэе бэеэ түшэжэ, нюруутан унаад, һалхи агаарта түргэн хатана. Энэ аргые агаарай хуурай байһан үедэ, үбһэнэй 20—25 процент шиигтэйгээр багсалагдаһан байбал хэрэглэхэ болоно.

Хээрэшье иимэ арга хэрэглэн хатаажа абаһан үбһэнэй шэмэ, шанарынь һайн байдаг. Тиимэһээ ногооое халуун агаараар үлеэлгэн хатааха гээшэ ямаршье ушарта булюу һайн байһаниинь лабтай. Жэшээлхэдэ, нэгэ килограмм хуурай бодосто каротинай хэмжээ: шэнэ сабшагдһан ногоондо 72 миллиграмм байбал, агаараар үлеэлгэжэ хатааһан үбһэндэ — 63,87 мг, харин юрын аргаар бэлдэгдэһэн үбһэндэ — 29,48 мг байха юм.

Үбһэ тэжээлэй шэмэтэ бодосые гээхэгүйн түлөө тэмсэхэ үшөө нэгэ арга гэбэл: Татарай АССР-эй Арска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз болон «Ватан» гэжэ совхоздо туршагдаһан витаминтай үбһэ бэлэдхэхэ, хадагалха арга — ханагүй түхеэрэлгэ (башня) болоно.

Сабшагдаһан ногоо агаараар үлеэлгэжэ хатааха эдэ мэтын аргануудые бодото хэрэг дээрэ ашаглаха тушаа асуудалнуудаар Буряадай научно-техническэ мэдээсэлэй ба пропагандын центртэ (ЦНТИ) хандабал, бүрин тайлбари үгтэхэ байна.

В. ГОНЧАРОВ,
Буряадай ЦНТИ-гэй хүдөө ажахын. таһагые даагша.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ЕХЭЭР ҺАЙШААБА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXIV сессиин дүнгүүд ба тэрэнэй баталан абаһан шиидхэбэринүүд тухай тус сессидэ Монголой делегациие толгойлһон МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. Майдарай элидхэлые МНРП-гэй Центральна Комитет, МНР-эй Министрнүүдэй Совет шагнаа.

МНРП-гэй ЦК ба МНР-эй Министрнүүдэй Совет сессиин дүнгүүдые хүсэдөөр һайшаагаа, сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсээ. СЭВ-тэ Кубын Республикын ороһые тэдэнэр һайшаагаа, энэ хадаа социалис экономическа нэгэдэл болон аха дүү социалис оронуудай али бүхы харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэхи шухала ушар болоно гэжэ тэмдэглээ.

МНР-эй хүдөө ажахын амжалтанууд

УЛААН-БААТАР. ТАСС-ай корр. А. Бабенко иигэжэ дамжуулна.

Мүнөөнэй табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө Монголой малшад. таряашад социалис мүрысөөн дэ бүри олооро оролсоо.

Малшадай шэн зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар залуу малай тоо мүнөө үедэ 7 6 миллион толгой болоо. Дунда Гобиин, Түбэй, Сүхэ-Баатарай, Хобдын аймагуудай малшад илангаяа ехэ үрэ дүн туйлаһан байна.

Тиихэтэй хамта мал ажалай материальна баазые бэхижүүлхэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, малай байра бариха жэлэй түсэб 69 процент дүүргэгдээ.

Республикын хүдөө ажахы 1.300 шэнэ трактор, тэрэшэлэн олон тоото бусад техникэ абаа. Оронойтаряашад 474 мянган гектар поли дээрэ тарилга хэжэ түсэбөө 101 процент дүүргээ.

Мүнөө малдаа тэжээл бэлдэхэ угаа шахардуу шанга үе Монголой таряашадта тохёолдоод байна.

Бата бэхи хани барисаан

Монголой Арадай революциин 51-дэхи жэлэй ойдо зорюулагдажа, эмхидхэгдэһэн совет-монгол хани барисаанай декада дүүрэбэ. Энэ гайхамшаг үдэртэ зорюулагдажа, олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаанууд Москвада, Ленинградта, союзна республикануудай ниислэлнүүд болон промышленна томо центрнүүдтэ болоо.

МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, МНРП-гэй Улаан-Баатарай городской комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Центральна Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Алтангэрэл түрүүтэй Монгол-совет эб найрамдалай ба хани барисаанай. Монгол-совет федерациин делегаци декадатай холбоотой хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсахын тулада Советскэ Союзда ерэһэн байгаа. Энэ делегаци орон соогуур аяншалжа, предприятинууд ба барилгануудта болоһон митингнүүдтэ хабаадалсаа. Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэдтэй делегациин гэшүүд уулзаһан байна.

Декадын үедэ Москвада Монгол фильмүүдэй фестиваль эмхидхэгдээ.

(ТАСС).

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ТУХАЙ ДОГОВОР БАТАЛАГДАБА

СОФИ (ТАСС). СССР-эй ба Болгариин архитекторнүүдэй холбоонуудай хоорондо харилсаа байгуулха тухай договорто эндэ июлиин 18-да эндэ гар табигдаа.

Городуудые барилгые, теориин ба проект зохёолгын, индустриальна архитектурын талаар саашанхи хүгжэлтын зорилгонуудые һайнаар тааралдуулха зорилгоор хоёр холбоон зохёохы хүдэлмэрилэгшэд 1976 он хүрэтэр харилсаатайгаар хүдэлхэ. Али алин талын выставкэнүүд тус тус оронуудтаа эмхидхэгдэхэ, мэргэжэлтэд бэе бэедээ айлшалалсаха, научна зохёолнууд, мэдээсэлнүүд али алиндаа эльгээгдэдэг байха. Советскэ Союзда, Болгарида болгар болон совет архитектурын неделинүүд үнгэргэгдэхэ.

АРАБ СОЦИАЛИС СОЮЗАЙ ЦК-гай ЗАСЕДАНИ

КАИР. (ТАСС). Араб социалис союзай Центральна Комитедэй заседани эндэ боложо, АСС-эй түрүүлэгшэ, Египедэй Араб Республикын президент Анвар Садат тэрээн дээрэ үгэ хэлээ.

Английн колониализмда, США-гай болон Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэн, египет арадай хэжэ байһан тэмсэл тухай тогтоходоо, энэ тэмсэлдэ Советскэ Союзай ехэ үүргэ дүүргэһыень президент онсолон тэмдэглээ. Бүхы талаар: политическэ, экономическа, сэрэгэй талаар Советскэ Союз манай орондо туһалдаг байгаа гээд А. Садат тэмдэглээ. 1967 ондо Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгын эхилхын урда тээшье Советскэ Союзай хараа бодол иимэ байһан юм. 1965 ондо президент Джонсоной засагые гартаа барижа байха үедэ Израильда туһаламжа үзүүлхэеэ болихобди гэжэ бидэндэ уридшалан һануулаад, энэ туһаламжаяа үнэхөөрөөл болюулхадань, бидэнэр наһа бараһан президент Гамаль Абдель Насертай хамта Советскэ Союзда ошоо бэлэйбди. Египет болон Холбоото Штадуудай хоорондо зүршэлдөө зүрилдөөнүүдэй элитээр боложо эхилхэдэнь, Советскэ Союз манай талые харадаг байгаа. Советскэ Союзай баримталһан хараа бодолые бидэнэр хэзээдэшье мартахагүйбди. Тиихэдэ тусхай хэлсээн баталагдаһан байгаа. Америкын зүгһөө, илангаяа Израильда Холбоото Штадуудай экономическа ба сэрэгэй туһаламжа хизаарлашагүйгөөр үзүүлжэ байһан үедэ маанадта американ баалалта һулаарууха зорилгоор СССР-тэ манай үри бага болгогдоо һэн.

1967 ондо буу зэбсэгэйнгээ 80 процентые гээгээд байһан үедэмнай Советскэ Союз маанадта буу зэбсэг үгөө, уласхоорондын хуралдаанууд дээрэ бидэниие дэмжээ. Советскэ Союз бидэндэ экономическа талаар туһалаа. Ушарынь хадаа манай орондохи байгуулалта сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой байна.

Советскэ Союз үндэр хаалта байгуулгадамнай маанадта туһалаа, мүнөө үндэр хаалтаһаа дутуугүй барилга хэхэ шухала проект дүүргэлгые түгэсхэлгэдэмнай маанадта туһална. 25.000 хүдэлмэришэнэй хүдэлхэ металлургическа нэлэнхы барилга бодхолго тухай эндэ хэлэгдэнэ.

АРЕ-гэй правительствын гуйлтаар Египет ерэһэн совет сэрэгэй мэргэжэлтэдэн аяншалгын дүүрэһэн тухай президент А. Садат мэдээсээ.

Араб социалис союзай бүгэдэ ниитын национальна конгрессэй сессиие энэ оной июлиин 23-да зарлаха дурадхал президент үгынгөө түгэсхэлдэ оруулһан байна. «Национальна нэгэдэлэй» тухай саашадаа хэгдэхэ хүдэлмэриин шата тухай сесси зүбшэн хэлсэхэ юм.

Арадай хинагшадай болон республикын газетэнүүдэй редакциин хамтын шалгалта

ЭГЭНИИНЬ УРАГШАА, НҮГӨӨДЭНЬ...

(Хэжэнгын аймагта тэжээл бэлэдхэлгэ хэр ябанаб?)

... халуун июль һара ха... Эгээл энэ үедэ Хэжэн... аймагай ажахынуудта үбһэ ... бэлэдхэлгын хүдэлмэри ... эршэмтэйгээр ябуу... байнхай. Һаяхан аймагай ...шуудай үбһэшэдэй звено... бидэнэй ябахадамнай, совхозууд ногооной гурил ... сенаж даралгада шэнэ ...нуудые хэрэглэжэ, ма... техникээ ашагтайгаар хү... оролдожо байгаа һэн.

...һаар «50 лет Октября» ...до хүрэжэ ерэхэдэмнай, нёдондо хэгдэһэн ногооной гурил гаргаха «АВМ-0,4» түхэлэй агрегат хоёр халаанда тасаргүй хүдэлгэгдэжэ байбэ. ... директор Д. Д. Дугаровай хүүлһэнэй ёһоор, түе ажахын ...ой гурил гаргажа эхилһээр ... шахуу болоо. Эндэ ...даг ахалагша машинист ... Дабаевич Чимитдоржиев, ...туһалагша Жанчип Цыды... агрегадаа таһалдуу... хүдэлгэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, тус ажахын хүдэлмэришэд, ...тэд, хүтэлбэрилэгшэд ... хони, малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, ...лһаа абтадаг продукцияа ...гжүүлхын түлөө оролдожо тэмдэглэлтэй.

...тэй хамта дурсагдагша сов... усадхагдаагүй зарим тэды ...лнууд үшөөл ушарһаар. ...хы ороохо таряа хатааха ...-2» түхэлэй барабантай ...лгэ худалдажа абаһан юм. ...э «Волгарь» гэжэ ороохо ...хэ машинатай. Теэд эдэ ...нь юундэшьеб хүдэлгэгдээ...гүй.

...ндөө тус совхоз тэрэ машинаа тодхожо, отолжо суглуулһан набша намаагаа тээрмэдэжэ, ... болгон гаргаад, һалхинда ...бальнь нилээд баринашатай һэн ...э юбшолмоор.

...хёор, байгша ондо 700 тонно сенаж дараха түсэбтэй юм. Һаяын байдалаар энэ совхоздо иимэ нэгэшье центнер тэжээл дарагдаагүй. Шэмэ ехэтэй сенаж даража абаха дүүрэн аргатайшье һаа, бии байгаа машина, техникээ мүнөө хүрэтэр тодхоогүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй энэ асуудал тушаа хөөрэлдэхэдэ, мүнөө жэл сенажаа хуушанай аргаар, урдынхидаал адли сабшажа, хатаагаад нүхэн соо зөөжэ дараха хүсэлэнтэй ха.

Эндэһээ сэхэ Хэжэнгын совхозой сабшалан дээгүүр ябажа харахадамнай, тэжээл бэлэдхэлгэеэ яһала урагшатайгаар эхилһэн байба. Түб һууриндань тодхогдоһон «СЗПБ-2» түхэлэй машинаар суглуулһан набша намаагаа гурил болгон татана. Тэрэшэлэн эндэ Татарай АССР-тэ хэрэглэгдэдэг шэнэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнхэй. Һая отологдоһон набша намаае хоёр дабхараар ябталжа турбогенератораар һалхитуулан хатаагаад, һүүлээрнь «ДКУ-1» түхэлэй машинаар тээрмэдээд мэшээглэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эндэ ногооной гурил гаргаха тусхай фабрика мүндэлэнхэй гэхээр һэн. Бүхыдөө эндэ 150 шахуу центнер ногооной гурил бэлэдхэгдээ. Иигэжэ бии байгаа машина, техникээ ашагтайгаар хүдэлгэжэ, ногооной гурил бардам хүрэхөөр татажа абахын тула совхозой главна агроном Баатар Цыдыпов, главна инженер Марк Хантаевич Хандархаев, гурбадахи отделениин агроном Борис Хайдаевич Хажеев гэгшэд нилээд оролдолго гаргаһан гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэнэй нэгэн III отделениин агроном Борис Хажеев эндээ ходо ерэжэ, татагдаһан гурилай шанарые наринаар шалгажа байдаг юм.

— Энэ агрегадаа уридшалан тодхожо хүдэлгөөгүйдөө ехэл шаналнабди. Юуб гэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ хура бороо орожо, үбһэшэдые ехээр һаатуулаа. Сагшье түргэн үнгэрнэ. Эгээл энэ үедэ, хура бороотойшье байг, хамаагүй, бэлэдхэгдэһэн набша намаагаа гурил болгон гаргажал байха байгаабди. Ямаршье үдэр халаан соо тонно шахуу тэжээл бэлэдхэхэ дүүрэн аргатай байһанаа одоошье мүнөө мэдэжэ байнабди. Сэхыень хэлэхэдэ, юундэб даа зарим ажахынууд иимэ түхеэрэлгэнүүдые бултыень хүдэлгэхые оролдоногүй. Ехэхэн алдуу гаргана гээшэл даа, — гэжэ агроном Борис Хажеев һанаһанаа хэлэнэ.

Үнэндөө энэ ажахын мэргэжэлтэд тон зүб ажаглалта хэнэ гээшэ. Зүгөөр зарим совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ногооной гурил гаргалгые яаруулнагүй, хайша хэрэгээр эмхидхэнэ. Жэшээлбэл, «Первомайский» совхозой Вознесеновкын ороохоной складай дэргэдэ «СЗПБ-2» түхэлэй агрегат хүдэлгэгдэнэгүй, миин байна. Ажахын главна агроном Т. Д. Радионов шэмэтэ гурил гаргаха набша намаа бэлэдхэгдээгүй гэһэн шалтаг урдаа барижа, энэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ хэзээ эхилхээ өөрөөшье һайн мэдэнэгүй.

Байгша ондо «Первомайский» совхоз 1.800 центнер ногооной гурил татажа гаргаха зорилготой юм. Теэд энэ түсэбэйнь хэзээшье дүүргэгдэхэ байһан мэдэгдэнэгүй.

Бидэнэй хүрэжэ ерэхэдэ, оньһон түхеэрэлгэ тодходог механигынь хоёр хүдэлмэришэдтэйгөө хамта ногооной гурил гаргаха агрегадаа тодхохоёо һая ерэнхэй байгаа һэн. Эдэнэрэй түргэн саг соо тодхоошье һаань, хаража хүдэлгэхэ машинистнь үшөө томилогдоогүй. Ойрын үдэрнүүдтэ энэ агрегадайнгаа табигдахада, туршажа үзэхэ, бүхы механизмуудайнь хүдэлсые шалгаха хэрэгтэй байгаа. Теэд эндэ хэнэй ажаллахань үшөөл мэдэгдэнэгүн.

Дурсагдагша Вознесеновкын ороохо тарянай складай дэргэдэ тойроод халаахай, элдэб бог, буртаг үбһэн ехээр урганхай. Зүгөөр түрүүшын үдэрнүүдтэ эдэ ногооень сабшажа, гурил болгоболнь шэмэтэ тэжээл горитойхоноор бэлэдхэгдэхэ бэлэй.

Энэ совхоз бүхыдөө 8.400 гаран центнер сенаж дараха түсэбтэй юм хаш. Нёдондо эндэ дарагдаһан 640 центнер сенаж юуншье болонгүй гуташаһан юм.

— Нёдондоной алдуу эндүүһээ яһала дүршөөбди, — гэжэ механик А. М. Занграев хэлэнэ.

Хараад, шэнжэлээд үзэхэдэ, мүнөө жэл дүршэжэ хэһэн, бүтээһэн юумэнь үшөөл харагданагүй. Үбһэ хуряаха техникэ, зэр зэмсэгүүдынь, тракторнуудынь заһабарилагдахаар болонхой. Тиихэдэ сенаж дараха нүхэнүүдынь сэбэрлэгдэжэ заһабарилагдаагүй байһаар.

Леоновкын отделени сенажаа бетон ханатай силосэй нүхэн соо дарахаар хараална. Тиигэжэ дундахи ханануудыень бульдозероор түлхижэ абахадаа, захынь ханануудые ехээр эбдэһэн байна. Гадна эндэ сенаж хушаха полиэтиленовэ пленко ехээр дуталдана. Үдэр, хоногууд үнгэржэл байна. Сенаж дар...аяа мүнөөнһөө эхилээгүй һ... ...эрээ ортохонь лабтай.

Тэрэшэлэн ...данай совхоздо иимэрхүү дута...нуудали олон. Түсэбэй ёһоор, 150 тонно набша намаа бэлэдхэхэ аад, оройдоо 21 тонно суглуулаа. Энэ ажахы гурил болохо набша намаагаа муухан дал, һарабша доро һургаагаар хэгдэһэн тагууд дээрэ ябталанхай. Гадна эндэнь һалхитуулан хатааха ямаршье түхеэрэлгэ тодхогдоогүй дээрэһээ набша намаань муугаар, удаанаар хатажа, муу шанартайгаар бэлэдхэгдэнэ.

Зүгөөр энэ ажахыда ороохо хатааха барабантай түхеэрэлгэ бии юм. Теэд юундэшьеб хүдэлгэгдэнэгүй. Хэрбээ һарабша доро тодхоод хүдэлгөө һаань, набша намаань нилээд түргөөр, һайн шанартайгаар хатааха бэлэй.

— Энэ түхеэрэлгын туһатай байһыень мэдээгүйбди. Үнэхөөрөө агрегадаа таһалгаряагүй хүдэлгэхые хэды оролдообди. Бүхыдөө 180 тонно ногооной гурил татажа гаргаха түсэбтэйбди, — гэжэ совхозой главна инженер М. Ж. Бадмацыбиков өөрыгөө үмөөрэн мэдүүлнэ.

180 тонно ногооной гурил гаргаха аад, агрегадуудаа дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Энээнэй удаа Загаһатын совхоз ерэгдэбэ. Ажахынь главна инженер залуудаа юм гү, «Волгарь» түхеэрэлгэеэ хүршэ ажахыдаа «бэлэглэһэнээ» гэдэргэнь бусаажа, агрегадайнгаа хажууда тодхоһон байба. Эдэ бүхы баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, Хэжэнгын аймагай олохон ажахынууд шэнэ аргаар тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаггүй байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиигэжэ ногооной гурил гаргалгаяа мүнөө хүрэтэр унжагайруулһаар. Саашадаа дээрэ дурсагдаһан эдэ бүхы дутагдалнуудаа дары усадхажа, ойрын үдэрнүүдтэ зохихо хэмжээ абаха хэрэгтэй.

В. ВАНЗАТОВ,
хони үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын главна инженер.

В. МЕШКОВ,
хони үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын главна агроном.

Ц. ЦЫБИКОВ,
арадай хиналтын комитедэй гэшүүн.

А. ЕФРЕМОВ,
хэблэлэй түлөөлэгшэ.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МЕЛИОРАТОР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ НҮХЭР В. Г. БОЛЬШАКОВТО ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын мелиораци болон уһанай ажахын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй мелиораци болон уһанай ажахын министр нүхэр **Большаков Владимир Георгиевичто** **Буряадай АССР-эй габьяата мелиоратор** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ хото. Соведүүдэй байшан.
1972 оной июлиин 21.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМҮҮДҺЭЭ

ХЭЖЭНГЭ

Партийна документнүүдые һэлгэлгэтэй дашарамдуулан. аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай асуудал КПСС-эй райкомой пленум дээрэ табигдажа, тус асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Б. Д. Ангархаев элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэреэр болохоёо байгаа партийна документнүүдые һэлгэлгэ хадаа политическэ угаа ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулга болоно гэжэ элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан Загастайн совхозой парткомой секретарь Б. Ц. Доржиев, Хэжэнгын совхозой директор Р. Г. Баяртуев, Худанай совхозой парткомой секретарь Б. Р. Санжимитыпов болон бусад тэмдэглэбэ.

Энэ шухала хэрэгтэ бэлдэхэ үедэ коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлхэ, партийна организацинуудай зэргэнь бэхижэхэ, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэл бүри хүсэтэй, үргэн дэлисэтэй болохо байна гэжэ тэдэнэр хэлэбэ.

Партиин ЦК-гай пленум тогтоол бүри мүһэн һайшаан дэмжэжэ байһанаа пленумдэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Пленумэй хүдэлмэридэ партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоев хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

ХЯАГТА

КПСС-эй райкомой пленум зарлагдажа, партийна документнүүдые һэлгэлгэтэй дашарамдуулан, аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэг дэбэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Е. Ф. Елизов элидхэл хээ.

Энэ эмхидхэлэй — политическэ шухала удха шанартай хэрэгтэ бэлдэхэ зуураа, партийна организацинууд өөһэдынгөө зэргые бэхижүүлхэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бүри хүгжөөн, үйлэдбэри дээрэ түрүү үүргыень бадаруулха партийна болон гүрэнэй, ажалай журам хаа хаанагүй улам бэхижүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абтаһан социалис уялгануудые дүүргэхын түлөө мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые абаха ёһотой гэжэ элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн Хяагтын совхозой парткомой секретарь нүхэр Тубанов, «Пограничный» совхозой ахалагша гахайшан, Ленинэй ордеоор шагнагдаһан нүхэр Лазарев, «Дружба» колхозой парткомой секретарь нүхэр Цыренжапов болон бусад онсолон тэмдэглэһэн байна.

Баталан абаһан тогтоол соогоо партиин райкомой пленум «Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэрие бүри мүһэн һайшаажа, энэ шухала удха шанартай политическэ хэрэгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалба.

СЭЛЭНГЭ

Галуута-Нуурта КПСС-эй Сэлэнгын райкомой пленум болобо. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Б. Базаров элидхэл хэбэ.

Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Н. К. Куженов, Галуута-Нуур станциин узловой парткомой секретарь Н. А. Ахметов, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениин партийна эхин организациин секретарь Б. А. Аюшеев, Галуута-Нуурай разрезын экскаваторщигуудай бригадын бригадир П. В. Балалаешников болон бусад «Партийна документнүүдые һэлгэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоолые һайшаажа, партийна организацинуудай бүхы хүдэлмэри һайжаруулха, коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэлыень хүгжөөхэ, партийна журам бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Пленумэй баталан абаһан тогтоол соо партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэхэ, тэрэнние эмхитэй гуримтайгаар, политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Манай корр.

Улаан-Үдын судна-заһабарилгын заводто Алексей Николаев токарёор ажалладаг юм. Энэ нүхэрнай түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй ... һарын түсэбые табан хоногоор урид дүүргэбэ. Нүхэр Николаев СССР ороной тогтоһоор 50 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтахаар эрмэлзэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Николаев ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

А Ж А Л Д А А Т Ү Р Ү Ү

Тээгдэ тосхондо коммунист Закировай нүүжэ ерэһэнһээ хойшо олон жэл үнгэрбэ. Энэ болзор соо янза бүриин ажалда хүдэлөө. Хүдэлһэн лэ ажалдаа ходо магтаалтай ябана. Иимэл хадань нүхэр Закировые совхозой хүтэлбэрилэгшэд, нютагайнь зон хүндэлдэг, тэрээн тушаа магтаалай үгэнүүдые хэлэдэг, шадамар бэрхэ хүн гэлсэдэг болонхой.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд Назим Закировта найдажа, эхэ хонидой отара даалгаһан байна. Энэ ажалша бэрхэ хүн богонихон болзор соо хонин ажалай «нюуса» танижа, дүй дүршэлөөр баян болоһон байха юм. Түб абалгын үедэ эрхим һайнаар хүдэлжэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаа. Мүнөө хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм нооһо хайшалһан байна.

Нүхэр Закиров гэр бүлэтэеэ даадаг 400 эхэ хонидоо Бааза гэжэ бэлшээри һайнтай газарта мүнөө харуулһална. Зунай тунга ногоон дээрэ хонидоо һайса таргалуулжа, 1973 ондо энэ жэлэйхиһээ үсөөн бэшэ түл абаха, ехэ нооһо хайшалха зорилго урдаа табяад, ажалдаа тон харюусалгатайгаар, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ байнхай.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хориин аймагай

Хүрбын совхоз.

ШУБУУШАДАЙ АМЖАЛТА

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Улаан-Үдын аймагай Сотниковой шубуунай фабрикын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсожо, нилээд амжалта туйлана. Хахад жэлэй туршада шубуушад 14.250 миллион үндэгэ суглуулха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 16.426 миллиондо хүргэжэ шадаһан байха юм.

Зургаа һарын туршада гүрэндэ 11,7 миллион үндэгэ тушааха даабаритай һаа, 15 миллион үндэгэ худалдаһан байна. Үндэгэ худалдалга нёдондоной энэ үеынхиһөө 45 процентээр дээшэлээ. Мүн тиихэдэ шубуунай мяха худалдаха түсэбөө Сотниковой шубуушад дүүргэһэн байна.

Энэ коллектив соо ажалдаа онсо шалгардаг шубуушад олон. Жэшээлэн хэлэбэл, шубуушан Е. Г. Гапитова зургаан һарын туршада хамтадаа 618 мянган үндэгэ суглуулаа гэхэ гү, али тахяа бүриһөө 138 үндэгэ абаһан байха юм. Мүн тиихэдэ шубуушад А. Ф. Зайцева, З. Ф. Шапошникова, А. В. Лычковская, З. Н. Борисова гэгшэд тус тустаа шубуун бүриһөө 127—130 үндэгэ суглуулһан байна.

Сотниковой шубуушад энэ жэлэй хоёрдохи хахадта бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилээ. Июль һарын түрүүшын 10 үдэрэй туршада 1 миллион гаран үндэгэ суглуулаа. Ингэжэ эдэнэр жэлэй дүүрэтэр үшөө һайнаар хүдэлхэ зорилго урдаа табина.

А. НАГАСЛАЕВ.

СОВЕТ АРАДАЙ АЖАЛАЙ ЖАГСААЛ

РСФСР

РУДА АБТАЖА ЗАХАЛАА

Приморско хизаарай хойто зүгтэ баригдажа байһан тон ехэ руднигай түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэбэ. Горнягуудай ажаһуудаг Таёжный гэжэ тосхондо баригдаһан шанаржуулгын фабрикада һаяхан олоор баян түрүүшын руда асаргаһан байна. Приморонин горнягууд ажалайнгаа энэ амжалтые СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулаа.

Оронойнмнай олово абадаг тон томо энэ предприяти Сихотэ-Алиниин байгаалиин баялигые бүри ехээр ашаглахын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй. Комбинадай мүнөө ашаглагдажа байһан Хрустальный гэжэ руднигһаа Левицкий гэжэ шэнэ рудник хүрэтэр хоёр километр утатай зам газар доогуур татагдахань.

(ТАСС-ай корр.).

Владивосток.

ДИЗЕЛЬНҮҮД ХҮНГЭДХЭГДЭНЭ

Дизельнүүдэй талаар Ленинградай научно-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд Пензын машина бүтээгшэдэй гаргадаг маневрово тепловозуудай двигателиин шэгнүүр табан тонноор бага болгобо. Зүгөөр двигателиин хүсэн заахашье бага болоогүй. Коломенскын заводой бүтээдэг тепловозуудай двигатель гансахан шэгнүүрэй талаар бага болгогдоо бэшэ, харин түлишэ галдалгаяа ехээр хорообо. Мориной нэгэ единицэ хүсэндэ урдынхиһаа 12 граммаар бага түлишэ гаргашална. Ондоогоор хэлэбэл, энэ сериин арбадахи тепловоз бүхэнние арьбалһан түлишөөр хүдэлгэхэ арга хангагдаба гээшэ.

Шэнэ техникэ бии болгохо талаар институдай эрдэмтэд ба предприятинуудай мэргэжэлтэдэй хамтын ажал табан жэлэй туршада хахад миллиард түхэриг мүнгэ арьбалха арга олгоно.

(ТАСС-ай корр.).

Ленинград.

УКРАИНА

ТАРЯА ЗӨӨЛГЭ ДЭЭРЭ — ГОРОДОЙ МАШИНАНУУД

Харьковска областьдо гүрэндэ таряа хуряалга эхилэнхэй. Энэ хүдэлмэридэ ашаглагдажа байһан машинануудай олонхинь городой ажахынуудһаа хүдөө эльгээгдэһэн байха юм. Гансахан Харьков хотын предприятинууд гурба мянга шахуу машина ороохо зөөхэ түхеэрэлгэтэйгээр хүдөө нютагуудта эльгээһэн байна. Энэ хадаа индустриальна городой хүдөөгэй таряашадта үзүүлһэн бодото туһаламжа болоно. Эгээл найдамтай, шадабари мэргэжэлээр баян шофернууд эдэ машинануудые жолоодоно.

Городой жолоошод хүдөөгэй механизаторнуудтай хамта таряа хуряалгын комплексно бригадануудта оруулагданхай. Нинтэ хүтэлбэри, материальна ба моральна нэгэ гурим, бэе бэеэ шалгаха даабари таряа хуряалгые богони болзор соо дүүргэхэ арга олгоно.

(ТАСС-ай корр.).

Харьков.

ПРОХОДЧИГУУДАЙ ЕХЭ ДАБШАСА

Донецкэ областиин Лутугинай нэрэмжэтэ шахтын хүдэлмэришэд бүхэсоюзна рекорд тогтооһон Николай Бойкогой хүтэлбэрилдэг бригадые митинг дээрээ амаршалба. Хүдэлмэриин 31 үдэр соо тус бригада 764 погонно метр проходко малтаа. Энэ туйлалтань Абакумовай нэрэмжэтэ Донецкэ шахтада 1969 ондо туйлагдаһан рекордһоо 31 метрээр ехэ болоно.

Нүхэр Бойкогой бригадада ажалладаг хүнүүд олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд юм. Николай Головченкын, Павел Бойкинай, Владислав Чиканаускасай, Антон Сельхановичой, Николай Матюхинай хүтэлбэрилдэг звенонууд ажалаа шэнэ аргаар, үйлэдбэриин хэдэн операци нэгэ доро бүтээхээр эмхидхэнхэй. Иимэ түргэн аргаар малталга хэхэһээ урид бригадир, халаанай хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд инженернүүдэй хүтэлбэри доро тусхай һургуули гараһан байна.

Проходчигуудай туйлаһан энэ амжалта шэнэ шахтануудые түргөөр ашаглалгада үгэхэ арга олгобо. Сүүдхэ соо 2,5—3 мянган тонно антрацит үгэхэ аргатай шахтанууд хараалагдаһан болзорһоо хэдэн һара урид ашаглалгада үгтэхэнь.

(ТАСС-ай корр.).

БЕЛОРУССИ

МАЗ-уудай ШЭНЭ МАРКА

Ашаанай шэнэ «МАЗ-533 52» маркын автомобилиин туршалга дүүргэгдэбэ. Хүдөөгэй ажалшадай дурадхаһанай ёһоор машинын кузов ехэ болгогдонхой, двигателиинь 270 мориной хүсэтэй, 8,5 тонно ашаа тээгээд, час соо 85 километр гүйхэ шадалтай. Кабинынь досоо тала хубилгагдаа: жолоошоной һууха һандай, унтаха газар аятай зохид. Шэнэ МАЗ-да мөөрын голнуудые ами аминдань тормозлохо шэнэ арга анха түрүүшынхеэ хэрэглэгдэбэ.

Шэнэ машинаар автопоезд бүридхөөд, нэгэ доро 23 тонно ашаа зөөхэ арга бии. Энэ аргаар гансахан городууд хоорондын бэшэ, харин уласхоорондын ашаа зөөхэдэ болохо.

Мүнөө Минскын автомобиль бүтээгшэд дурсагдагша машиные арадай ажахын һалбари хоорондын туршалгада бэлдэжэ байна.

(ТАСС-ай корр.).

Минск.

УЗБЕКИСТАН

СЫР-ДАРЬЯГАЙ ЭРЬЕДЭ

Сыр-Дарья мүрэнэй эрьедэ баригдаһан завод барилгада хэрэгтэй шулуу бутаргаад, хэрэглэгшэдтэнь эльгээжэ захалба. Эндэ бутаргагдаһан шулуун Дунда Азиин шэнэ барилгануудта элбэгээр хэрэглэгдэхэ юм. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа заводые (Узбекистан) шэнэдхэн хубилгажа байһан «Бекабадметаллургстрой» трест дурсагдагша заводой продукци түрүүлэн абаба.

Барилгын индустриин шэнэ предприятиин түрүүшын ээлжээнэй үйлэдбэриин хүсэн ямар байхаб гэхэдэ, жэл соо 850 мянган кубометр бутаргагдаһан шулуу болон элһэ үгэхэ юм.

ЗУУН ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

Ташкентдэ нээгдэһэн «Дружба» гэжэ шэнэ магазинда зуун ондоо хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн номууд наймаалагдана. Магазинай зарим таһагууд союзна ба автономито республикануудта хэблэгдэдэг, социалис оронуудай литературада зорюулагданхай.

Эндэ хэрэгтэй ном худалдан абахаһаа гадна, үшөө хэблэгдээгүй зохёолнуудта захил хэхэдэ болоно.

(ТАСС-ай корр.).

ЛАТВИИН ССР. Юһэдэхи табан жэлэй эгээ томо барилгануудай нэгэн — Рижскэ ГЭС Даугавын эрье дээрэ бодожо байнхай. Тэндэ Советскэ Союзай хори гаран яһатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Станциин барилгые оронойнмнай 25 промышленна томо предприятинууд материал болон машинануудаар хангана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилга дээрэ хүдэлдэг түрүү шофёрнууд литовец Бронислав Рауцкис, ород Иван Потешкин, грузин Сергей Джоджуа гэгшэд ажалдаа гаража байна. Рижскэ ГЭС-эй барилгын талмай дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ

ЭЛБЭГ ЕХЭ ҮБҺЭ...

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЕ...

СЕНАЖАЙ ШАНАР ТУХА...

Үнгын сэсэг набша намаагаар бүрхөөгдэһэн хяаг, хилгана ногоотой сабшалангай үбһые хаһа сагтань сабшаад, шэмэтэй һайн зандань, граммшье гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха гээшэ айхабтар шухала.

Хээрын ногоое миил сабшаад, газартань удаан хэбтүүлжэ һайса хатаагаад, тармажа хуряаха, һүрилхэдэ, ногооной сэсэг, набша намаань бутаржа унадаг, һайн шэмэ шүүһэнь бороодо угаагдажа, наранда хатажа һаладаг, эсэстээ үбһэнэй шанар эрид доошолдог бшуу.

Харин мүнөө сабшалангай ногооё косилкаар сабшаад, элдэб оньһон машинануудаар урбуулжа, һэлижэ, хабшан даража байгаад, түргэн һүүрээн хатаажа, нүхэндэ хээд дарахада үбһэнэй шэмэ шүүһэн ехэ гээгдэдэггүй, сэсэг, набшань унадаггүй байна. Тиимэһээ энэ шэнэ түрүү арга хэрэглэжэ, манай республикын колхоз, совхозууд нёдондо бүхыдөө 20 мянган тонно сенаж дараһан байгаа.

Үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, сабшаһан ногооё бага һүүрээгээд, сенаж болгожо дарахада, үбһэ тэжээл ондоо аргаар бэлэдхэһэндэ орходоо алишье талааараа ашагтай, һайн гэжэ элитээр тодоруулагдаа. Жэшээнь, ургамал ногооё сабшаһаар, нойтон зандань нүхэндэ хэжэ, силос болгон дарахада шэмэтэ бодосуудайнь 15—25 процентнь гээгдэдэг, үбһые юрын аргаар сабшаад лэ хатаажа һүрилхэдэ шэмэтэ бодосойнь 25—40 процентнь гээгдэдэг юм. Харин сабшаһан ногооё ехээр, үнгэрсэ хатаангүй хуряажа, сенаж болгон дарахада шэмэтэ бодосуудайнь оройдоол 10—15 процентнь гээгдэнэ.

Ингээд ерэхэдээ, сенаж гээшэмнай юрын аргаар бэлэдхэһэн үбһэн силос хоёрой хоорондохи тэжээл болоно. Сенаж болгогдоһон үбһэн ехэ гашуун болотороо эһээгүй, һая сабшагдаһан ногоондол хангалтама үнэртэй, шэмэтэйшье байдаг. Хэрбээ манай эндэ силостэ даргдаһан ногооной 78,3 процент шиигтэй байдаг һаань, сенажай үбһэн 35—55 процент шиигтэй байха зэргэтэй. Тиихэдэ даргдаһан силосэй килограмм бүхэндэ 0,13 тэжээлэй единицэ байдаг һаань, сенажай килограмм бүхэндэ 0,21 тэжээлэй единицэ байдаг юм.

Хээрэнь байлгажа урид һүүрээгээд, сенаж болгожо дарахада, ногоон хуурайшаг байхадаа, досоогоо ехээр эһэдэггүй, һайса даруулха, нягтаруулхадашье шэмэ шүүһэниинь доошоо гоожоногүй бшуу. Тиигэжэл шэмэтэ бодосынь гээгдэнэгүй ха. юм.

Нёдондо республикын ажахынуудта бэлэдхэгдэһэн сенажай шанарые манай агрохимлаборатори шалгажа үзөө һэн. Бүхы дээрээ даргдаһан сенажай шанар һайн байгаа. Олон жэлэй ногоон — хүсы үбһөөр дараһан сенаж илангаяа һайн байба. Мүн элдэб янзын ногоо холижо дараһан сенаж соошье протеин яһала элбэг, килограмм үбһэндэнь 32-һоо 65 грамм хүрэтэр протеин байгаа. Силостэ орходоо каротинаааршье элбэг байба.

Шэнжэлжэ үзэһэнэй ёһоор тодорхойлходо, зарим ажахынууд сабшаһан ногоогоо һайса һүүрээнгүй, дан нойтоор даражархёо. Энээнһээнь болож, сенаж соонь тоһоной кислота ехэ байгаа. Үнэндөө зүбөөр даргдаһан сенаж соо тиимэ кислота байха ёһогүй. Энэ талаар Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой дараһан сенаж һайн шанартай гэжэ тодоруулагдаа.

Дан нойтоор дараһан, ногоогоо буулгахадаа дарахадаа шоройшабараар худхаһан, трактор, машинын тоһо гоожуулһан байбал, сенажда тоһоной кислота бии болож, үбһ... эһэнэ үжэнэ. Тиигэжэ ... жай үбһэн муухайшаг ... малай эдихэдэ муу ... Иигээд ерэхэдээ, сенаж... һые һайн шанартайгаар, ... шүүһэ ехэтэйгээр дара... шэ гол шухала.

Нёдондо олонхи ажах... ногоогоо урид хэршэнгүй... һан байна. Нэгэдэхеэр, ... дээгүй ногоон муугаар ... дадаг. Тиигэжэ һүүлдэ ... һоо халаад, буритана. ... ниинь бага болоно. Хоёрдо... хэршэгдээгүй ногооё ... нүхэн сооһоо гаргажа а... ехэ бэрхэтэй.

Энээнһээ ямар тобшо... хэб гэхэдэ, сенажда дар... ногооё 55 процент шииг... лотор һүүрээхэ гээшэ то... хала. Байгша ондо сена... рахадаа. Үнгэрһэн жэлэй ... далнуудые хараада абаха... аргаар тэжээл бэлэдхэх... пологиие зарим тэды хүб... шухала.

Сабшагдаһан ногооно... зэргэ хатаһан, һүүрэ... зүбөөр тодорхойлхо ... эгээл харюусалгатай ... Ажахынуудта үбһэнэй ... нойто тодорхойлхо тусхай ... һон хэрэгсэлнүүдэй үгы ... һээнь сабшагдаһан үбһ... дэн дахин шэгнэжэ үзөөд, ... нойтыень тодорхойлходо... но. Тусхайлбал, һаяхан ... каар сабшагдаһан мүр дэ... 2 килограмм ногоо абаад ... нэжэ үзэхэ хэрэгтэй. ... тэрэ үбһэеэ байһан газа... жэгдэхэнээр дэлгээгээд ... юм. Тиигээд һүүлдэнь ... шэгнэжэ, тэрэ 2 кило... үбһэнэйнгөө 1,5 килограм... лотороо хатахалаарнь хү... сенаж болгон дараха ... Һайн наратай үдэр саб... һан ногооё 4 час туха... түүлээд, хоёрдохёо ш... үзэхэ ушартай. Хэрбээ н... шог байгаа һаань, үшөө 1... час хэбтүүлээд, дахин ш... үзэхэдэ болоно.

Үшөө нэгэ шухала ... гэхэдэ, сенаж дараха ... траншей хэхэ газараа ... шэлэжэ олохо шухала... ниие малай хашаа, хоре... тэшэг, добо газарта, до... уһанай гарахагүй газар... хеэрхэ байна. Нүхэ, тр... руу бороогой уһанай ... орохогүйн тула тойр... ханааб татаха ёһотой.

Нүхэндэ хэжэ дарахы... ногоогоо заабол шэгнэж... бүридхэлыень наринаар ... хэрэгтэй.

Саашадаа сенажай ... шалгаха, ажахы бүхэнд... рэнэй экономическа та... хэр зэргэ ашаг үрэ ехэт... һаниие шэнжэлхын тула ... һанахада иимэ юумэ хэ... на. Нэн түрүүн сенаж ... нүхэ траншейе ходо ша... дороо хэр нойтон бэ гэж... жа байха зэргэтэй. Се... үбһэ нүхэн сооһоо абаад ... эдюулхынгээ урда за... шэгнэжэ үзэхэ шухала... малда сенаж эдюулхы... нүхэеэ нээхэдээ, нэгэн ... соо хүрэхэ үбһэ абаад, ... ень һайнаар хушаха, хүр... роо, саһанда норгохогүйе ... дохо. Сенаж болгожо д... үбһые жэлэй ямар сагта ... хэдэ, малай ашаг шэмэ ... дээшэлнэб гэжэ тодор... сенажай үбһые респуб... агрохимическэ лаборат... ветеринарна лаборато... шалгуулжа байха зэр... Тиигээд байбал, малда ... эдюулхэдэ, ямар ашаг ү... гэжэ научна үндэһөөр ... хойлогдохо, саашадаа тэр... улам һайнаар хэрэглэ... олгогдохо бшуу.

Шэнэ түрүү онол арга... лэжэ, эрхим шанартай ... янзын тэжээл малда ... хүрэхөөр бэлэдхэжэ ша... ажахынуудта мяха, һү, ... ехээр абтаха байһании... жаггүй.

С. БЕКЕТ...

Буряадай республика... агрохимлаборатор... даа...

ШЭНЭ АСУУДАЛ ТАБИГДАБА

Мухар-Шэбэрэй аймагта һүү- табан жэл соо пенсионернүү- тоо олошороо. Мүнөө эндэ хыдөө 4147 хүн пенси абадаг. нэй 500 гаранаиинь үйлэдбэ- дээрэ саг үргэлжэ хүдэлһөөр. ихэдэ саг зуурын ажалда ни- эд олон пенсионернүүд хабаа- жа, гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ, гажа ябаа залуушуулые хү- жүүлгэдэ хубитаяа оруулал- .

«Манай обществын горитой бү- г—пенсионернүүд, ажалай бо- дайнай ветеранууд гээшэ. сидэ гараһан эрхэтэдтэ ажал бүри ехэ арга боломжо һүү- жэлнүүдтэ олгогдонхой... тийна олохон организаци- пенсионернүүдтэй ябуулха лмэриин туһатай һайн онол ануудые олонхой. Ниитын ба л эрхилхэ хэрэгтэ манай ерануудай дүй дүршэл, хүсэ алые бүри һайнаар хэрэглэ- тушаа хэмжээнүүдые абаа , бидэ зүб алхам хэһэн боло- ди» — гэжэ КПСС-эй XXIV эд дээрэ хэһэн элидхэл дото- нүхэр Л. И. Брежнев хэлэ- байна.

Түрэл партиингаа уряае бэе- лэн, Мухар-Шэбэрэй аймагай им ажахынуудай партийна низацинууд, сельсоведүүд үн- наһатай боложо, амаралтада һан, ажалай, дайнай ветера- дай дунда эмхидхэлэй болон тическэ үрэ ехэтэй хүдэл- ри ябуулжа эхилээ. Жэшээнь, амя Ленина» колхоздо 25— «Заганский» колхоздо 55, ммунизм» колхоздо, «Эрдэм» хоздо мүн эды тооной пен- нернүүд материальна баялиг дэрилгэ дээрэ саг үргэлжэ ллана. Тиихэдээ тэдэнэр за- шуулһаа дутуугүй һайнаар алнэ. Жэшээнь, «Заганский» хозой М. М. Максимов, С. Е. енский, Г. С. Филатов түрүү- бүлэг үбгэд 700 гаран гектар сабшалан даажа абаад, хэ- жэл үдаагуур үбһэ ногооной р баян ургаса хуряадаг. ын луговодуул үнгэрэгшэ га бүриһөө 28,7 центнер, гэхэ гү, али бүхыдөө 19.700 центнер үбһэ хуряажа абаа. Тиигэжэ луговод бүхэн жэл бүри салин хүлһэн дээрээ 1000—1500 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм.

«Знамя Ленина» колхоздо П. М. Шурыгина хорёод жэлэй туршада шубуушанаар ажаллаха зуураа, абаһан уялгаяа ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Прасковья Михайловна мүнөө 67-той болобошье, 1000 гаран галуу харууһална. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ галуун бүриһөө 40 үндэгэ суглуулаа. Ажалша бэрхэ энэ хүгшэнэй үүсхэлээр колхоз галуу үсхэбэрилдэг болоһон. Нёдондо эндэхид гүрэндэ 1205 центнер галуунай мяха худалдажа, 320.000 түхэригэй олзо доход оруулаа.

Мүн тиихэдэ тус ажахын ахалагша хонишон А. Ф. Сластинай бригадада пенсионер Г. П. Иванов саг үргэлжэ хүдэлдэг. Бригада энэ жэлдэ зуун эхэ хониднoo 105 хурьга түлжүүлээ. Нүхэр Ивановой һарын салин хүлһэн пенситэеэ хамта 230 түхэригтэ хүрэдэг.

Аймагай экономикын ургалтада, ажалшадай соёл сурталай хүгжэлтэдэ бүхы наһаяа зорюулһан, 30 гаран жэлдэ аймагай типографида үзэг холбогшоор, удаань типографиин директорээр хүдэлмэрилһэн Д. Б. Балданов гурбан жэлэй саада тээ пенсидэ гарабашье, дуратай ажалаа орхёогүй, хүдэлмэрилһөн зандаа, ургажа ябаа полиграфистнуудта баян дүй дүршэлөө хубаалдажа байһаар. Мүн тиихэдэ түрэл нютагтаа 30-аад жэлэй туршада газар тариалангай хэдэн зуугаад ёһотойл мастернуудые һургажа гаргаһан РСФСР-эй габьяата агрономууд Ю. И. Лютаева («Заганский» колхоз), И. И. Шаманов («Забайкалец» совхоз) болон бусад юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ хубитаяа оруулһаар.

Партиин райкомой бюрогой, аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр аймагай пенсионернүүдэй суглаан һаяхан Мухар-Шэбэртэ боложо, «үйлэдбэридэ ба ниитын хүдэлмэридэ пенсионернүүдэй хабаадаха тушаа» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Суглаанда 200 гаран пенсионер, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар, партийна, совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа. Аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ц. О. Цыбиков элидхэл хээ.

Суглаанай удха шанар тухай өөһэдынгөө һанамжа хэлэхыень хэдэн пенсионернүүдтэ хандабабди.

— Пенсидэ гараһанһаа хойшо аймагай иимэ ехэ суглаанда уригдаагүй аад лэ, мүнөө ерэбэ гээшэб. Энэнь ехэл һайн даа. Үндэр наһатай болоһон үбгэд, хүгшэдтэеэ хөөрэлдэжэ, зүбшөөл заабари абаха гэжэ хүтэлбэрилэгшэднай тон зүб шиидхэбэри абаа юм байна. Пенсидэ гараһан олохон үбгэд совхоздоо луговодоор хүдэлдэгбди. Хоёр бригада боложо таһаранхайбди. Бидэндэ мянгаад гектар сабшалан үгтэнхэй. Нёдондо гектар бүриһөө 13 центнер үбһэ абаа һэмди. Харин мүнөө жэлдэ 15—16 центнер заатагүй хуряаха гэжэ шиидэнхэйбди. Газараа гурба дахин уһалаабди. Ургаса һайн, һаянай бороо орожо, манда ехэл туһа хүргэбэ,— гээд, Суулгын совхозой луговод, 68 наһатай Даша Жаргалов хөөрэнэ.

— Нютагтаа бидэнние суглуулаад, пенсионернүүдэй совет гээшые байгуулаад, бидэнтэй һайнаар хөөрэлдөөд, туһаламжа эреэ һаань, бидэ үбгэд, хүгшэд шадал соогоо һарха барха хүдэлхэл һэмди. Харин тиигэдэггүй. Пенсидэл гарахадаа, бидэшни хүнэй тоодо орохоёо болишодог гээшэбди. Юрэдөө, одоолшье маанадтаа хандажа, туһаламжа эриһэндэнь баяртайбди, гэжэ Нарһатын совхозой луговод Чойнхор Наланхинов урмашан хөөрэнэ.

— Дүрбэн жэлэй саада тээ нүхэдни намайе пенсидэ үдэшөө һэн. Амаралтада гараад байхадаа һууха, байхашье газараа оложо ядааб. Бэеынгээ һайн байгаа сагта хүдэлэнгүй яаха һэмбиб. Наһаараа нэгэ газарта хүдэлжэ олоһон мэргэжэлээ залуушуулда дамжуулжа үгэнгүй байхада, һанаанда нэгэл тиимэшэг байна гэжэ аймагай типографиин хүдэлмэрилэгшэ Дэмбрэл Балданов хэлэнэ.

Дэмбрэл Балдановичай һанажа ябаһан бодолые РСФСР-эй габьяата агроном Ю. И. Лютаева ендэртэ гараад, иигэжэ үргэлжэлүүлбэ:

— 29 жэл соо түрэл «Заганский» колхоздоо агрономоор хүдэлжэ байнаб. Хэхэ юумэеэ бултыень хэжэ захадань гараагүйб гэжэ һанахадаа, үшөөл олон жэлдэ ажаллаһайб гэжэ һананаб.

Аймагай хэлхеэ холбооной отделенидэ телефонисткаар 33 жэлдэ хүдэлмэрилжэ байһан В. А. Жираковагай хэлэһэн үгэ бултанда һайшаагдаа. Варвара Архиповна үгынгөө гол удхые залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, архиншадтай тэмсэхэ асуудалда хандуулаа. Архиншадта шэнэ указ үшөө хүрөөдүй байһааб. Тэдэнэр эндэ тэндэ углуугай саагуур шэбэлээд, «хара уһаяа» залгиһан зандаа. Үнгэржэ ерэхэдээ, прораб, бригадир, мастернуудынь хүдэлмэришэдтэеэ ууна. СМУ-гай, МСО-гой барилгашад сонхымнай доро обоороод, үнөөхил шэлтэй «хараяа» залгижал мэдэдэг. Харин хүтэлбэрилэгшэдынь ямаршье хэмжээ абанагүй, мэдээшэгүй болоод ябадаг гэжэ Жиракова шүүмжэлбэ.

Суглаанда хабаадагшад аймагай пенсионернүүдтэ хандаһан хандалга бэшэг баталан абаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа эхилхэнь. Энэ хүдэлмэридэ, мүн үйлэдбэридэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе ажалай эрхим амжалтаар угтаял».

Ажал хэжэ шадаха пенсионернүүдые коллективүүдтэ бусаажа, шадал соогоо хүдэлмэрилхыень урихадаа һайн һайхан шэнэ юумэ хээ гэжэ хэлэмээр. Энэнь түрүүшын алхам болоно. Саашадаа пенсионернүүдэй дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулжа байбал, ашаг үрынь бүришье ехэ болохонь лабтай. Аймсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэ пенсионернүүдые ажалда хабаадуулха, асуудал эрхилхэ һайн дуранай совет гү, али комисси байгуулаа һаань, бүришье һайн байгаа гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, оронойм най зарим городуудта тиимэ совет гү, али комиссинууд байгуулагданхай, Республикымнайшье бусад аймагуудта энэ асуудал шиидхэхээр болоо.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Фотокорреспондент С. Цыдыповэй энэ зураг дээрэ комсомол басаган Будлан Нимаевае харанат. Тэрэ зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл «50 лет Октября» совхозойнгоо хонишодто ерэжэ туһалдаг юм. Мүнөө тэрэ Д. Г. Батомункуевагай ударидадаг хонишодой бригадада ерэжэ, тэжээл бэлэдхэхэ, хонидоо адуулха, хайшалхадань туһалалсажа байна.

ЮРИСТЫН ЗҮБШЭЛ

АЖАЛАЙ ШЭНЭ КОДЕКС

1971 оной декабриин 9-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси ажал тухай хуулиин шэнэ кодекс баталан абаа һэн. Тэрэ байгша оной апрелиин 1-һээ хүсэндөө ороо.

1970 оной июлиин 15-да СССР-эй Верховно Совет ажал тухай ССР Союзай болон союзна республикануудай хуулиин үндэһэнүүдые баталһан байна. Харин энэнь 1971 оной январиин 1-һээ хүсэндөө ороо бэлэй. КЗОТ юундэ хэрэгтэйб? Ажал тухай хуулиин үндэһэнһөө тэрэ юугээрээ илгаатайб?

Ажал тухай хуулиин кодекс хадаа хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалые саашадань бүри эмхитэй һайнаар ябуулха гэһэн эрхэ мүн. Тэрэ ажал тухай хуулиин үндэһэнүүдтэ тогтоогдоһон нормонуудые хараална. Мүн эдэ нормонуудые тодорхойлон хүсэлдүүлнэ. Ажал тухай хуулиин үндэһэнүүд 107 статьяһаа бүридэһэн байбал, харин РСФСР-эй 1971 оной КЗОТ 256 статьяһаа бүридэнэ.

Ажал тухай хуулиин үндэһэнүүд бүхы республикануудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажал хүдэлмэрине социалис ёһо гуримаар эмхидхэхэ бүхэсоюзна хуули мүн. Харин ажал тухай хуулиин кодекс гэхэдэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажал хүдэлмэрине үдэр бүри гуримшуулжа байха союзна республикануудай хуулитай нэгэдэмэл юм. Энэ талаар РСФСР-эй 1971 оной КЗОТ манай Россиин Федерациин ажал тухай хуулида гол һуури эзэлнэ.

Шэнэ кодекс ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, мүн ажалай журам саашадань батадхалгада нүлөөлхэ зэргэтэй.

Предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудта хүдэлжэ байһан ажалшад уялгалагдаһан хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандаха ёһотой. Иимэ хүнүүдтэ материальна ба моральна урмашуулга үзүүлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ ажал тухай хуулиин шэнэ кодексын 128-дахи статья дотор хэлэгдэнэ.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад арадай баялигта гамтайгаар хандаха ёһотой гэжэ тус кодекс тэдэниие уялгална. Энэ уялгые хазагайруулжа, предприятида материальна гарза хоролто ушаруулбал, организаци материальна харюусалгада хабаадуулагдаха. Мүн энэ харюусалгые эбдэһэн хүдэлмэришэн гү, али алба хаагшын салин хүлһэнэй хэдэн процент КЗОТ-ой 118-дахи статьягай үндэһөөр дарагдаха байна.

Ажал тухай шэнэ кодекс хадаа хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта амарха эрхэ олгохо байна. Хүн неделидээ 41 часһаа үлүү хүдэлхэ ёһогүй. Экономическа болон бусад арга нүхэсэлнүүдые байгуулһанай ашаар хүдэлмэриин недели богони болгогдоо. Жэшээнь, 16-һаа 18 хүрэтэр наһатай хүдэлмэришэд болон алба хаагшад мүнөө неделидээ 36 часһаа дээшэ хүдэлнэгүй. Мүн хүндэ хүдэлмэридэ байһан хүнүүд баһа 36 часһаа үлүү хүдэлхэгүй байна.

Ажал тухай шэнэ кодекс дотор заагдаһанай ёһоор, хүдэлмэриин недели табан үдэр болоо. Тиихэдэ хоёр амаралтатай юм. Энээнһээ уламжалан хүдэлмэриин үдэрэй графигые захиргаан профсоюзай ФЗМК-тай хэлсэжэ табидаг. Гэхэ зуура, амаралтын үдэрнүүдтэ хүдэлмэришэд ажаллаха ёһогүй. Гэбэшье ажал тухай шэнэ кодексын 63-дахи статьягай үндэһөөр хүдэлхэ ушарай гарабал, зарим хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые ФЗМК-гай зүбшөөлтэйгөөр амаралтын үдэрнүүдтэ хүдэлгэжэ болохо.

Хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри амаралтадаа гараха зэргэтэй гэжэ ажал тухай хуулиин шэнэ кодекс дотор хэлэгдэнэ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые хоёр жэлэй туршада амаралтада гаргангүй байжа болохогүй. Арбан найман наһа гүйсөөгүй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта, мүн хүндэ хүдэлмэридэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ нэмэлтэ амаралта үгтэхэ зэргэтэй.

Ажалшад нэн түрүүн ажалшадай депутадуудай Совет болон гүрэнэй бусад органуудаар дамжуулан предприятинуудаа хүтэлбэрилнэ. Партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэл дотор үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тэмдэглэгдээ. Предприяти болон эмхи зургаануудай захиргаан үйлэдбэри эрхилэлгэдэ хабаадалсаха арга хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта олгохо зэргэтэй. Мүн предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд КЗОТ-ой 229-дэхи статьягай ёһоор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай оруулһан дурадхалнуудые, мэдүүлгэнүүдые хаража үзөөд, дары түргэн хэмжээ абаха байна. Энээн тушаа һүүлдэнь тэдэндэ дуулгаха ёһотой. Гэхэтэй хамта профсоюзай ФЗМК үйлэдбэриин хэрэгтэ хабаадалсаха хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хэрэгые бэелүүлхэ уялгатай.

И. БАЛУРОВ,
РСФСР-эй габьяата юрист.

КАМБОДЖА. Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд Камбоджын түб хотоһоо холо бэшэхэн газарта оршодог дайсанай бүлэгтэ добтолго хэжэ, Пномпениин Такхмау гэжэ промышленна районие буудаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Камбоджын патриодууд добтолгодо орожо ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ХАНОЙ

Хэлсээндэ гар табигдаба

ТАСС

1972 ондо Вьетнамай Демократическа Республика Монгол хоёрой хоорондо соёлой харилсаа холбоо хэхэ тухай хэлсээндэ гар табигдаба.

Энэ хэлсээн соёлой, искусствын, гэгээрэлэй, хэблэлэй ба радиогой талаар хоёр оронoй хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ туһа дүхэм болохо байха гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

ДЕЛИ

Советскэ Союзай туһаламжатайгаар

ТАСС

Буладай талаар хэрэгләмжэнүүдээ Инди 1974—1975 он болотор бүрин хангаха байха гэжэ буладай, шахтануудай, металлай министр Кумарамангалам Мадраста үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлбэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула Советскэ Союзай зүгһөө горитой туһаламжа абана. Тиитэһэнэй үндэһөөр гансашье Индидэ бэшэ, мүн бүхы Зүүн-Урда Азида эгээн ехэ тоотой Бокаринска комбинадай түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрэхэеэ байна гэжэ министр онсолон тэмдэглээ.

БАРУУН БЕРЛИН

Харилсаагаа заһаруулха зорилгоор

ТАСС

ГДР-эй правительствын ба Баруун Берлинэй сенадай түлөөлэгшэдэй бэлдэһэн, юһэн гектар шахуу талмайтай газар Баруун Берлиндэ үгэхэ тухай хэлсээндэ июлиин 19-нэй үдэр эндэ гар табигдаа.

Энэмнай Баруун Берлинтэй харилсаагаа заһаруулхые ГДР-эй правительствын хүсэдэг байһанай шэнэ гэршэ болоно. Сенадай зүгһөө иимэл хүсэл эрмэлзэлэй гаргагдаа һаань, Европодохи харилсаа заһаруулха, шахардуу байдал һуларуулха ябуулганууд саашадаа хэгдэхэ һэн гэжэ ГДР-эй түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

БОНН

Хархис этэгээдүүдэй аашануудта эсэргүүсэн

ТАСС

Баруун Германиин Бавари нютагай хэдэн зуугаад мянган зон референдум (асуулта) хэхэ тухай эрилтэдэ гар табиба. Энэнь Баваридахи бүхы радио ба телевиденние хиналта доро оруулха гэһэн Христианско-социальна союз гэдэг, Штраусай толгойлдог партиин хорото хархис һэдэлгэнүүдтэ һаад ушаруулха зорилготой.

ВАШИНГТОН

Шухала хэлсээнүүд

ТАСС

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондын договорые, Стратегическэ добтолгын зэбсэгүүдые хизаарлаха зарим хэмжээнүүд тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын саг зуурын хэлсээе зүбшэн хэлсэлгэ Америкын конгресстэ һэргээгдэбэ.

Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай совет-американ хэлсээнэй үедэ США-гай делегацие толгойлһон Джерард Смит зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдые шиидхэдэг сенадай комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлээ. Москвада гар табигдаһан документнүүдэй шухала удхатай байһые тэмдэглэхэ зуураа, американо-совет хөөрэлдөөнүүдэй хоёрдохи шата ерээдүй ойрын сата эхилжэ болохо, стратегическэ зэбсэгүүдые бэлдэхэ ябадал хизаарлалгын талаар «түгэс хэлсээ» баталха гэжэ хоёр тала оролдохо байха гээд найдажа байһанаа Смит элирхэйлэн мэдүүлбэ. Саашанхи хөөрэлдөөнүүдэй үедэ бүри ехэ юумэн туйлагдаха гээд найдаха үндэһэ баримта урда тээнь хэһэн хүдэлмэримнай олгоно гэжэ Смит тэмдэглэбэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин Керала штадай газаргүй, хүдөө ажахын зуу мянга гаран хүдэлмэришэд энэ жэлэй дүүрэтэр өөһэдын гэрнүүдтэй болохонь. Индиин Коммунис партиин ба Индиин Национальна конгресс гэжэ партиин түлөөлэгшэдэй толгойлдог тус штадай правительство иимэ шиидхэбэри гаргаа.

АЛЖИР. (ТАСС). АНДР-эй Революционно соведэй түрүүлэгшэ Х. Бумедьен орон дотор аграрна революци хэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ амаралтынгаа үеэр хабаадажа байгаа студентнэртэ зорюулжа үгэ хэлээ. Алжирай хүдөө тосхоной түхэл шэнжые эрид шууд хубилгаха, таряашадай байдал һайжаруулха гээшэ аграрна революциин гол зорилгонь болоно гэжэ Бумедьен мэдүүлбэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). ДРВ-гэй газар дайдые, тэрэнэй уһанай хаалтанууд ба бусад түхеэрэлгэнүүдые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо байһан ябадалые Францын юристнүүд-демокрадуудай ассоциаци эрид буруушаана. Эдэ бомбодолгонуудай хоро хохидолтой, аюултай хойшолонгууд тухай тэрэнэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ЛОНДОН. (ТАСС). Гадаадынхидые барянда байлгаха тухай хуулиин хүсэндөө оруулагдаһаар жэлэй ойн гүйсэһэн үдэр августын 9-ние Ольстердохи Британиин засагаархидай политика олониитээрээ буруушаалгын үдэр болгохо гэжэ Хойто Ирландиин зоной граждан эрхэ хамгаалха ассоциаци шиидхэбэ.

Энэ ассоциаци Хойто Ирландидахи хаалтада байһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ табина.

ПАРИЖ. (ТАСС). Тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта үзүүлэгдэхэ медицинскэ туһаламжын жасада мүнгэ суглуулхын тула Франциин Компартиин үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ байгаа кампаниин даб дээрэхи дүн тунхаглагдаа. 300 мянга гаран франк суглуулагдаад байна.

ТОКИО. (ТАСС). Американ атомна бомбонуудай хаягдаха үеэр Хиросимын ба Нагасакиин районуудта байһан 330 мянга шахуу хүн мүнөө Японодо бии. Тэдэнэй 81 мянганиинь мүнөө хүрэтэр үбшэлһөөр.

ХЕЛЬСИНКИ

Финляндиин правительство тушаалһаа бууба

ТАСС

Финляндиин правительство июлиин 19-дэ тушаалһаа буугаа гэжэ эндэ соносхогдобо.

Социал-демокрадуудай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн энэ правительство байгша оной февральда эмхидхэгдэһэн юм.

ВАШИНГТОН

ФРГ-гэй министрэй аяншалга

ТАСС

ФРГ-гэй ажахын ба финансын министр Г. Шмидт США-гай Оборонын министерствын түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхын тула Оттаваһаа (Канада) эндэ ерэбэ. Шмидт һаяшаг болотор ФРГ-гэй оборонын министр байһан, тиихэ үедэнь Америкын сэрэгэй министр М. Лэйрд уриһан юм ха.

…РИЖ

…ЬЕТНАМ АРАДАЙ ЗОРИГ ХУХАЛЖА ШАДАХАГҮЙ

ТАСС

…Америкын мэдээжэ актри…, эб найрамдалай түлөө …хитэй тэмсэлшэ Джейн …да дайнай гал дүлэнэй со… …хилжо байгаа Вьетнамай …мократическа Республика …уур аяншалхадаа, амери… …бомбодолгоор ушаруулаг… …һан һандаралнуудые, юрын …ой хохидолые хараа. …уршагта ушарнууд юу харуулнаб гэхэдэ, ДРВ-гэй хүн зониие үгы хэхэ зорилготой байһыень гэршэлнэ. Тиитэбэшье сүлөөтэ, национальна бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ үргэлжэлхэ гэһэн ДРВ-гэй арад зоной зоригые хэншье хухалжа шадахагүй гэжэ Ханойдохи АФП-гэй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө актриса мэдүүлбэ.

…Ю-ЙОРК

…сэд шанга байлдаанууд болоно

ТАСС

…уангчиин түлөө байлдаан …а Вьетнамһаа американ …ормационно агентствэнүү… …дамжуулһан мэдээсэлнүү… …гол асуудалынь байһаар. …омбонууд ба һомонуудаар …хигдэһэн багахан зурууд …ар дээрэ сүлөөлэлгын хүсэ… …дэй ба сайгон сэрэгүүдэй …бүлэглэлэй хоорондо үсэд …нга тулалдаанууд болоно. …гон сэрэгүүд американ …ациин ба флодой зүгһөө …жэгдэн, сүлөөлэгдэһэн про…циин гол хотые эзэлхэ һэдэлгэ гаргана. Хотын хэрэмэй шулуун ханануудһаа оройдоо хахад километрэй хараанда буудалдаанай боложо байхада, город худар сүмэрэн ороһон дайсанай зарим подразделенинүүдэй добтолгые патриодуудай гэдэргэ сохижо байхадань, провинциин түбһөө урдуур ба зүүгээрхи байлдаан баһал замханагүй. Американ командованиин мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин 18-най һүни «В-52» гэжэ хүндэ бомбардировщигууд Куангчи провинцида добтолбо.

…ОНДОН

…ондонойхёор „гурим тогтоолго“

ТАСС

Англиин премьер-министр … үгэ хэлэхэдээ, Ольстер …шаа консервативна прави…тельствын баримталдаг поли… …үмөөрбэ. Хойто Ирланд…ахи хёмороое политическэ …имаар шиидхэхэ ябадал …лөө буруушаагаад, нэгэдэ… …королевствын хубиинь бо… Хойто Ирландиин байгуу…ламжые хубилгаха тухай хэлэлтэгүй гэжэ дахинаа дабтаба. «Гурим тогтоохын» тула Британиин армиин ба «аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй» Ольстерто хэжэ байгаа ябуулгые премьер-министр магтаба.

ТОКИО

ЯПОН ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ УРЯА

ТАСС

Вьетнамда дай хэжэ байгаа хүбүүдээ гэртэнь бусаалгыт гэһэн уряатайгаар Иокосукын бүлэг эхэнэрнүүд американ эхэнүүдтэ хандаба. Эдэнэр Америкын далайн-сэрэгэй ехэ баазануудайнь нэгэнэй байдаг Японой энэ хотын үйлсэнүүдтэ гараад, Вьетнамдахи дайнда эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхахыень гуйжа, эхэдэнь хандаһан бэшэг моряк бүхэндэ гү, али солдат бүхэндэ барюулаа.

Олохон солдадууд ба морягууд япон эхэнүүдэй уряада анхаралтайгаар хандаа гээд газетэнүүд мэдээсэбэ.

Тиигэһэнэй һүүлээр, уданшьегүй ерэһэн американ сэрэгэй полициин патрульнууд тэдэ бэшэгүүдые үгы хэхэ гэжэ али болохоор оролдоо.

…УДЫНЬ АДЛИ БОЛОВО

…ИКЯВИК. Июлиин 20. … Шатараар дэлхэйн тү…үри эзэлхын түлөө мүры… …табадахи наадан боложо …бэ. 28-дахи ябасадаа Фишер …ние шүүһэн байна. …рысөөнэй тоо — 2,5:2,5 бо…

Мүнөөдэр—шэнэ Польшын мүндэлһэн үдэр

Польшын Арадай Республикада энэ табан жэл соо миллион гэр байра баригдаха байна. Хойто табан жэлдэ үшөө 1,5 миллион нэмэхэ. ПОРП-гэй ЦК-гай V пленумэй баталан абаһан гэр байра барилгын холын хараата программын ёһоор, 10—15 жэлэй хугасаа соо Польшын бүлэ бүхэн гэр байратай болохоор хараалагданхай. Энэ ехэ хэрэгтэнь арадай Польшодо Советскэ Союз техническэ ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Катовицадахи хүн зоной ажаһуудаг шэнэ район.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Цыдып ЖАМБАЛОВ

ХОХИДОЛ

Уусаа шэрэһэн мантан хара нохой
Урагша, хойшоо саһан дээгүүр һолжорно.

Ээбэгэр заахан эреэхэн хаб-шунахай —
Эжэл хүсэхэгүй энэ нохойе доромжолно.

Ойдо мүнөө олон шононуудтай уулзажа,
Хойто хүлнүүдээ алдаа бэшэл тэмсэлдэ.

Шоношье хомор. Шууяата үйлсын тэгэндэ
Шортоо өөртөө шуран бэедээ найдажа,
Түмэр морин — гал тэргэдэ нэгэтэ
Тэһэ даруулан алдаа бэлэйл гэнэдэжэ.

Зүгөөр урдань, шононуудай элбэг сагта,
Зүрхэтэй, хүсэтэй ябаха үедөө Барда
Һүрэг хонидоо абаран, дайсадаа даран,
Һүр дарадаг һэн гэжэ мэдээ һаа баран, —
Ээрхэг хажар зэгэгшэнүүдэй хойноһоо

Зэлэ татангүй, зог тудан,
Ээеэ мэдээгүй эдэ олон нохойнууд
Эрхирхэ,хэрхирхэ эрхэеэ хаһагдан,
Һүрдэжэ айжа һүлэмхихэнөөр хусаха һэн,
Һүүлээ хабшан һөөргөө эрьеэд бусаха һэн.

Мүнөө теэд, мүнгэн сагаан саһан дээрэ
Мүр сараа гарган мүлхинэ, дугшана.

Мүн баһа хүсэжэ ядаад хусанагүй тэрэ —
Мүлхеэн дундаа, магад, нюусаар һугшана.

Үлэгшэн нохой үнэншэжэ ядана саг зуура,
Үшөө хэдыхэн хүлеэбэшье, Бардые тойроно,

Халтар һүүлээ халта хулта шарбалзуулан,
Халба һүрэн хажуу тээшээ хадуурна.

...Ёһо мэдэхэгүй эшэнги хүн шэнги зосоомни
Ёг гэшэнэ. Зүрхэ сэдьхэлым доһолгоно.

Үүдэнэй газаа үлэһэн Барда нохойдо хүбүүмни
— Үүсынгээ мяханһаа зааханиие үгэхэмнай гү? — гэнэ.

Владимир БАИНОВ

ЭХЫН ЗҮРХЭН

Эхын зүрхэн ямар зөөлэхэм бэ нитэрээ,
Эхын зүрхые юунтэйшье аргагүйб жэшэхэ.
Энээхэн бодолойнгоо уйтанда зобоноб, нээрээ,
Һэмээхэн шэбшэнэб, таажа яданаб эжынгээ зүрхэ.

Хүн бүхэн түрэхэдөө хэды зобоогооб эхээ,
Үмхэн хүхэжэ байхадаашье амтата хүхыень.
Эхэ бүрил илдамаар, зөөлөөр үрнеэ
Энхэрдэг, эльбэдэг лэ халзан духыень.

Нюдээ анингүй тэрэнэй хоноһон үдэрнүүдые
Нялха нарай би мэдэхэмниб хаанаһаа.
Баяргайнь, гашуудалайнь нюусаар мухариһан нёлбоһые

Баахан би ойлгохогүй байгааб лабашье һаа.
Тоогүй олон һүни, үдэрнүүдые тооло тоолоһоор,
Томо болгожо намаяа, тооһото дэлхэй гэшхүүлээ.

Хүсэеэ зангидажа, хүшэр хүндэ замаар
Хүбүүнинь ошохо байһанаа нюунгүй мэдүүлээб.

Өөдөө гушадахи орьёлойнгоо хормойһоо абирхадам,
Үндөөд эжым захина: «Золтой ябаарайш замдаа».

Халин доошоо шулуундал унаа хадам,
Хормойгоо тодон намаяа абахал даа.

Инмэл хадаа эхын зүрхэн зөөлэн,
Инмэл хадаа шарайнь юунһээшье илдам даа.
Ашыень харюулан, зүрхөөрнь зүрхөө өөлэн,
Ашата эхынгээ сэдьхэлые баясуулаял бултадаа.

ЗУЛГЫ ЗУНАЙ ТУНГА БЭЛШЭЭРИДЭ.

Б ГЫЛЫКОВЭЙ фотоэтюд

ЗҮЙТЭЙ ШОГ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Халхуу үбгэн Хархандай хүгшэн хоёр сайгаа уужа һуугаад хөөрэлдэнэ:

— Хүнүүдые һургажа, хүдэлгэжэ, ажалаа эмхидхэжэ шададаг бэрхэл хүнүүд бригадирнууд болодог гээшэ ха, тиигэжэ һүүлэй үедэ һанадаг болошооб,— гэжэ Халхуу үбгэжөөл хажуудахи Хархандай хүгшэндөө хэлээд, урдахи аягатай сайгаа һороно.

— Тиимэ даа. Бригадирай орлогшо манай хүршэ Буянта энэ тэрэ жэжэ божо юумэндэ һанаашархахагүй, одоол тэнигэр хүн гээшэ даа,—Хархандай хүгшэн халан татажа хөөрэнэ. — «Үбһэндэ орохоео юундэ яарахамнай һэм, байн байн хэгдэхэ юумэн хэгдэнэ ааб даа»—гэжэ өөдөө хараад, үһэндэ нёлбожо хэбтэнэ. Үгы, нээрээшье, зүб хэлэнэл даа. талын ногоон таража ябашаха һэн гү, нэгэтэл сабшагдана ааб-за.

— Ши иихэдээ юугээ хэлэжэ һууна гээшэбши? Үбһэ хуряалга иигэжэ унжагайруулжа болохо юм аал? Халхуу үбгэн ёлогод гэээд абаба.

— Унжагайруулжа байна гэнэ аалби, Буянта хэлээ гэнэ бэшэ гүб!

— Үгы, теэд мүнөө болотор үбһэндөө ороогүй гэжэ гү?

— Үсэгэлдэр, уржадэрэй ороо боложо байгаа ха юм. Үгы, теэд Ёнхорой бригадынхид мянга хорин табан гектар газар сабшажа ядаха һэн гү... Урдандаа ёдогор хажуураар сабшаад абадаг лэ байгаа гүбди даа.

— Машина, техникэ элбэгтэй юм ааб даа?

— Тиимэ даа. Теэд хоёр морин тармууртай, хоёр трактортай һаа хүрөө гэлсээд, бэшэнүүдээ зорюута амаруулха гээ юм ха.

— Юун гэнэ гээшэбши? Мүнөө хүдэлмэриин эгээл харюусалгатай халуун үедэ!..

— Зай, зай, хүрөө. Бэшэ машинануудайнгаа эбдэрхэй байхадань хайшан гэхэ юм?! Машина гээшэмнай хэдышье бүхэ булагаар хэгдэһэншье һаа, эбдэрдэг бэшэ юм гү!

— Юундэ эртээнһээ заһуулаагүй юм?

— Тракторист тэрэ тарган Базар хүбүүн яагааб, трактораа заһабарида абаашаха гэжэ хэды оролдоо гээшэб. Тиихэдэнь трактор өөрөө ябажа шадахагүй хадаа тэндээл хэбтээ гүб даа. Бороодо, наранда жэбэрүүлхэгүй гэжэ хэдэн хабтагар үйһөөр хушаад, үдэр бүхэндэ шахуу эрьежэ, хаража байдаг юм ха.

— Зай, зай, һаял ойлгожо байнаб. Яһала һайн ээд юм байна.

— Колхозойнгоо зөөрие нюдэнэйнгөө сэсэгы шэнги аршаладаг хүнүүд олон даа. Жэшээнь, Ёнхор тосхоной гудамжада шэнээргэ янзын трактор хэзээ заяанай эбдэршоод хэбтэдэг. Тэрэнэй һалхи бороодо шэрбүүлжэ хэбтэхыень харахадаа, бригадирай орлогшо Буянта хууша хаашан бүдэй таһархайгаар хушаа юм ха.

— Жэбэрхэ муудахань гэжэ хайрлаа бы даа, хөөрхы.

— Тиигээ ааб даа. Колхозойшье һаа, мүн лэ өөһэдымнай зөөри гэжэ ойлгоно ха юм.

— Үгы, юундэ заһуулаагүй байгаа юм?

— Сүлөөнь болоогүй ха юм даа.

— Тэрээнһээ байтагай хүдэлмэришэд бэеэш халуун үһаар угааха сүлөөгүй хүдэлнэ ха юм.

— Тиихэдэ энэ Буянта зунай дулаанда юунэйхиие гэжэ халуун банида орожо халуудаһанай хэрэг байхаб, үһа горхо руу ороод ябаа һаа болоо юм бэшэ гү гэжэ тээсгэн хэлэжэ һууна һэн, шүдхэршни.

— Зүб лэ даа, мүноо сүлөөгүй сагта банида орожо ябаха ямар арга байба гээшэб? Өөрөөшье бодоод үзыш,—гээд Хархандай хүгшэн үбгэндөө сухалдажа оробо.

— Бани үгы ха юм. Түрүүшын ээлжээндэ Ёнхорой клуб заһахабди. Клубнай суургатай. Клубаа һайнаар заһаад, үдэшэндөө суглархадаа сэбэр хубсаһа үмдэжэ, ёохор наада хэдэг болоходоо банитай болохо аргаа б... дэрхэбди гэжэ сомоной Сове... дэй түрүүлэгшэ Аюров хэлэд... юм ха.

— Баһал зүб хэлэнэл даа, а... сахын аргагүй, үнэхөөрөөшье... клубгүй, кино, танцада ябахагү... аад, юунэйхиие гэжэ банида ор... хо, сэбэр хубсаһа үмдэхэ ю... бэ-э.

— Тэрэ Ёнхоройнай клу... ээгүй юм бы даа?

— Юугээ хэлэнэ гээшэб... даа. Ээгүй юумэн гэжэ мана... колхоздо байдаг юм аал? Буянт... тус тустаа харюусалгатай хүнү... байха. Клубые даагша тэрэ Со... ном яагааб, салин абадаг х... хадаа мнин байхаяа аягүйрхэд... Зунай халуунда клубые тойро... тиирэжэ байһан малнуудые з... римдаа үлдэдэг. Шэбхэ шаба... һандаа булагдахань гэжэ һана... гаа зобоно ха юм.

— Һарадаа ядахын сагта ю... гэ дахин кино харуулдаг юм а... даа?

— Иимэ сүлөөгүй сагта кин... хараад яаха юм. Кино хара... гүйгөөр хүнүүд амиды ябаг... даа гэжэ клубые даагша өөр... өөртөө дуугаржа ябагша. ... лэ даа, кино хаража, сагаа г... һэнэй юуб? Өөрөөшье бодо... үзыш. Оройдоо мүнөө са... байдал ойлгохогүй зүнэг бо... һон хүн гээшэ хаш даа,—гэ... Хархандай хүгшэн хунтага ха... тага гээд, нүгөө таһалга руу... орошоно.

Үбгэн хүгшэн хоёрой хөөр... дөөе ажахын ноёд дуулаһан б... гаа һаа, аша туһатай хэмжэ... абтаха һэн ха.

Вл. ЛУБСАНОВ.

АГЫН ТАЛЫН УРДАНАЙ АРАДАЙ ДУУНУУДҺАА

1.
Дабхин, дабхин хатаранхай
Далаараа нэмэтэй боро улаахан.
Дахалдан, дахалдан ханнланхай
Дандаа зулгы нүхэр юм даа.
Заадан, заадан хатаранхай
Загалхан нэмэтэй боро улаахан.
Захюулан, захюулан ханиланхан
Зангаар зулгы нүхэр юм даа.

2.
Үдэр һүниин андалдаан —
Үүрынь сайхаяа яашоо юм.
Үелөөд маанадаар ябахал һаа,
Үгэеэ хэлэхэеэ яашоо юм.
Харанхы һүниин андалдаан
Хаярхаяа яашоо юм.
Ханилаад маанадаар ябахал һаа,
Харюугаа хэлэхэеэ яашоо юм.

3.
Унагшал морёо гамнангүй,
Уулыень дабажа ерэбэл дяа.
Унтахал үргэһөө гамнангүй,
Ушарсан шамхандаа срэбэл дяа.
Хазаартал морёо гамнангүй,
Хадыень дабажа ерэбэл дяа.
Хахадхан нойроо хайрлангүй,
Ханилсан шамахандаа ерэбэл дяа.

4.
Ардагаа адууһаа барихадамни,
Амаараа гурба заадаа юм.
Абамни намхандаа захихадаа,
Алдуугүй ябаарай даа гэһэн юм.
Эмнигээ адууһаа барихадамни,
Эрьелдээд гурба заадаа юм.
Эсэгэмни намхандаа захихадаа,
Эндүүгүй ябаарай даа гэһэн юм.

5.
Хададаа модониинь ургаашье һаа,
Харахан занданнинь урганагүй.
Хамагхан зониинь олонхоншье һаа,
Ханилһан гансадам хүрэнэлгүй.
Ууладаа модониинь ургаашье һаа,
Улаанхан занданнинь урганагүй
Улас зониинь олонхоншье һаа,
Ушарһан гансадам хүрэнэлгүй.

6.
Утахан хуһан ургыем
Унаган хонгор шэрэжэшоо.
Ухаанайм оёорон зүрхые
Ушарһан гансам абажашоо.
Шэнэхэн хуһан ургыем
Шэбшэер хонгор шэрэжэшоо.
Сээжым оёорой зүрхые
Сэдьхэлтэй гансам абажашоо.

7.
Талын ташалан харгыда
Тахатай юумэл һаа тулгаарай.
Түрэһэн эсэгынгээ захяае
Толгойтой юумэн һаа ойлгоорой.
Уулын ташалан харгыда
Улатай юумэл һаа тулгаарай.
Үбгэн эсэгынгээ захяае
Ухаатай юумэл һаа ойлгоорой.

8.
Хотогорнуудай түбэрөөндэ
Холбоо булагууд долгилно.
Холшорнуудай дуулаанда
Холохон газарһаа сууряатана.
Ардагхан морндой түбэрөөндэ
Арын булагууд долгилно.
Айдархануудай дуулаанда
Аярхан холоһоо сууряатана.

Б. НАМСАРАЙН
суглуулбариһаа.

ҺҮНИИН ХАРАНХЫГААР...

Хулгайшад олон ондоо байдаг. Зарим нэгэниинь балшыса, мэдэһээр байтаршни хулуужархёод, һэнгэргүйгөөр урдаһааш мэлзэхэ. Нүгөөдэнь мүр ула үлөөхэгүй, таaxa тухайлха, таниха барихада бэрхэтэйхэнээр абашаһан байха. Гэбэшье, хулгайшан бүхэн ниитын зөөридэ ороходоо адли хомхой, адли шунахай, адли харатай, тусгаар ехэ хоро хүргэн хулуудаг.

Эдэ хулгайшад хулууха юумэндээ дүтэлхын тула хэрэгтэй тэрээхэн эмхи зургаануудта, ажал хүдэлмэридэ шурган ороод, суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө һэргэмжэ балартуулаад, доохонуур, нюусаханаар, ёһото харха охотноондо адляар гүрэнэй, арадай зөөрие хибэжэ эхилдэг юм.

Иимэ нэгэ хорото хүнтэй һаяхан Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай шэлэнүүдэй баруун хойто хүбшэ соо ушараа.

Ажалай хэрэгээр Алташа голые үгсэжэ ябатараа, һүнидэ дээрээ ортэбобди. Зүгөөргүй харанхы болоһон хойно гэнтэ бидэндэ дүтэхэнэ буу һүрэшэбэ гээшэ.

Жолоошондоо: «Машинаяа байлга, зайн галаа унтаргаа!» — гэжэ захираад, үни заланай баряагүй ташуур буугаа абажа, кабинаһаа гарабаб.

Буугай дууһаа сошоһон ангай хуурай мүшэр хухалан гүйлдэхэ дуулдаба. Үнгэрһэн шубуудшье эндэ тэндэ харагдаба: жэгшүүритэйхэн энэ үедэ зайн галаараа нэгэ гүрөөһэ һаргаажа намнаһан «ГАЗ-69» маркын машина добуунай сааһаа бултайба гээшэ.

«Эндэ Алташадахи гүрэнэй ан үсхэбэрилхэ, агнаха хорюултай газар һэмнай. Һүниин харанхыгаар үргөөл хэжэ ябаа хадаа эдэ хулгайшад гээшэ!»—гэжэ һанаха мүртөө тэдэниие амадан гүйбэб. «Байгты!» гэжэ нэгэ удаа тэнгэри өөдэ буудабаб.

Тэдэ сошоһондоо байра дээрээ зуг татабад. Тиигээд намайе харахалаараа зугадаба гээшэ. Жолоошонтоёо өөһэдынгөө машинада һуужа намнабабди. Алташа голдо яаха аргагүй хашагдахадаа, тэдэ байжа үгөө. Дүтэлхэдөө этигэжэ ядабаб— урдамни Роман Ильич Маковеев бэеэрээ. Энэмнай Мухар-Шэбэрэй аймагай агнууриин ниитын инспектор юм, «74—80» гэһэн номерой үнэмшэлгэтэй. Хажуудань хоёр нүхэдынь. «17—17 БУЖ» гэһэн номертой «ГАЗ-69» маркын машина тэдэнэй нэгэнэйнь үмсын зөөри..

Намтай дайралдахабди гэжэ тэдэ һанаагүй байгаа. Хоёр аматануудыень хуряаха мүртөө, машиныень нэгжэхээр забдабабди. Теэд тэдэ намда хэрзэгыгээр үһэрижэ эхилбэ. «Бидэ заказнигай харуулшадбди. Агнаха гэжэ ябаһанаа башалха һанаатай гүш? Амиды дээрээ тонил эндэһээ!»—гэжэ байгаад занан, машинадаа дүтэлүүлхэгүйе оролдобо, намайе түлхибэ, сохихоор забдаба. Маковеевэйнгээ нигэжэ намайе барихатай адли, нүгөө хоёрынь машинадаа һуугаад гүйлгэлдэшэбэ. «Алаһан гүрөөһэеэ, винтовконуудаа машина дээрэһээ хаяжа, хулгайнгаа мүр баллахаяа һанаа»,—гэжэ бодохо мүртөө бидэ машинын урдуур буудажа орообди.

Нээрээшье, тэрэ хулгайнгаа мүр баллахые һэдэһэн байгаа. Теэд тэрэнь бүтээгүй. Машина сооһоонь английска түхэлэй л-фильдовскэ ута сэмгэтэй аад, холо буудадаг винтовко, 7,62 миллиметрэй калибрай карабин (№ 1755 ГИЯ), оптическа прицел гаргаабди.

Хулгайшад нигэжэ балшыса баригдаадшье байгаа һаа, һэнгэр, һэшхэлгүйгөөр, гэмээ мэлзэхые оролдобо. Аргатай һаа, хүндэ хорошье хүргэхэдөө, гаршье хүрэхэдөө ядахагүй ха гэжэ һанааб. Эдэнэйл, иимэ хулгайшадай гэмээр лэ Буряад ороноймнай хүбшэ тайгын ан гүрөөл үсөөрнэ, шубуу шонхор дууһана. Арбаад жэлэй урда тээ Заганай шэлэнүүдтэ гүрөөһэд һүрэгөөрөө ябадаг, бодон гахай, буга, хандагайнууд элбэг үзэгдэдэг байһан юм. Алташа голой сүнхөөгүүдтэ үһанай элдэб шубууд олон бэлэй. Эдэ бүгэдын үсөөржэ захалхада, республикын правительство ангуудай, шубуудай үдэдэг газарнуудта агналга хэхые хориһон байна. Зэрлиг ангуудые харууһалха хэрэгтэ гүрэн айхабтар ехэ зөөри гаргашална. Энээнһээ гадна, байгаалиин баялиг хамгаалха Хуули бии ха юм, юундэб гэхэдэ, тэрэ хадаа арадай баялиг, арадай зөөри болонхой.

Теэд Маковеев мэтэ үмсын шунахайтай хулгайшад энэ шухала, гүрэн түрын, бүгэдэ арадай удха шанартай хэрэгые тооногүй, арадай баялигта хоро хүргэнэ, ниитын хармаанда ороно.

Маковеев тэрэ һүни дэмы намтай дайралдаагүй. Юундэб гэхэдэ, агналга хэхэ хорюултай газарай харууһагүйе мэдэһэн байгаа. Аймагууд хоорондын агнууриин инспекциин начальник нүхэр Куренковой амаралтада гараһые, тэрэнэй орлогшо егерь Ревенскиин Бэшүүрэй аймаг ошоһыень һамбаашалаад, Маковеев буугаа һомолһон, хулгайша хоёр нүхэдөө агнуурида уриһан байна.

Ушарһан энэ ябадал тухайгаа Та олон нүхэдтөө хөөрэхэдөө, би ой тайгаар һэргылжэ ябахые уряалнаб, һүниин ангуушадые, Маковеев мэтэ хүнүүдые элирүүлхэ хэрэгтэй, тэдэ, хорото ябадалайнгаа түлөө хуулиин урда харюусаха ёһотой.

Би эдэ гурбан хүлгайшадай буунуудые милицидэ тушаагааб, гэмтэ ябадал тухайнь республикын агнууриин инспекциин урда дуулгааб, гадна баригдаха дээрээ бидэниие занаһыень, хоро хүргэхэ гэжэ оролдоһыень, гэмээ сагааруулхые, мэлзэхээр һэдэһыень ойлгуулжа үгөөб. Засаг түрын тусхайта зургаанууд Маковеевэй энэ хорото бүлэг тушаа шанга хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найданаб. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр нэгэдэхеэр, олоороо автомашинаар үргөөл (гэрэлтүүлгэ) хэжэ агнаа, хоёрдохёор, ан агнаха хорюултай гүрэнэй газар дээрэ хулгайшалаа; гурбадахяар, хорюултай үедэ, ангуудай үдэхэ харюусалгатай сагта агнаа; дүрбэдэхеэр, оптическа прицел, хорюултай винтовко, карабин хэрэглээ; табадахяар, Маковеев ангай ниитын инспекторэй эрхые хубиингаа хорото хэрэгтэ хэрэглээ, республикын Ангай ажахын управлениие мэхэлээ... Намайе, минии нүхэрые элдэбээр харааһыень, занаһыень, хэлэшэгүй муухайгаар нэрэ гаргаһыень дурдабагүйб...

Хулгайшад тоологдогшо эдэ гэмүүдэйнгээ түлөө хуулиин, ниитын, ажалай талаар харюусаха, хэһээгдэхэ, арадай баялигые гэмтээһэнэйнгээ түлөө ялада унаха, сэхыень хэлэхэдэ, гэмээ дүүрэнээр амсаха ёһотой.

Тэрээнһээ гадна, манай республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство хулгайшадай тэрээхэн «17—17 БУЖ» гэһэн номертой «ГАЗ-69» маркын автомашинаар һонирхохо, харин ээзнэйнь автомашина жолоодохо эрхые хаһаха тухай автоинспекциин тусхайта зургаан хаража үзэхэ аабза гэжэ һананаб.

— Нүхэ-өр, баһа үнөөхи зөөри хогшолтойгоо буулсажа ябана гүш даа!

Һамараад табихадаа шадамар хаш даа.

Үгэ хүүргүй ойлгосотой ха юм.

Н. ИСАЕВАЙ зурагууд.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда. «... хуряалга дүтэлөө»—түрүү ... Тэжээл бэлэдхэлээр рейдова... гадын материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Эр... «эршэгүй» гэһэн В. Никола... корреспонденци. «Партиин ... дамтай туһалагшад» — Е. ... совай статья. Түрэл орондо...

Гурбадахи хуудаһанда. «... тиин найдамтай туһалагша... һэн статьягай түгэсхэл. Ор... торой һонин. Хилын саана... дээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «... ботний огонёк».

ЗЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

11.55 — үхибүүдтэ зор... даһан дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

13.05 — орон доторхи ... 13.10 — «Димка велого... гэһэн үхибүүдтэ зорюула... уран һайханай телеви... фильм харуулагдаха. 13.... спортын программа. 14.... «Хүгжэмтэ киоск» гэһэн д... га. 14.40 — үхибүүдтэ зор... даһан дамжуулга. 15.10 — ... соо «Залуушуул» гэһэн да... га. 16.40—эстрадын концер...

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

17.20—«СССР соогуур 1... нута» гэһэн дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

17.30 — «Хуторок в сте... һэн уран һайханай фильм. ... «Время» гэһэн һүүлэй һ... программа. 19.30 — «Ш... шагнажа һуухада» гэһэн ... 20.00 — кинопанорама.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

21.30 — «Ая-ганга» гэһ... тературна хүгжэмтэ програ...

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

23.00 — концерт. 24.... «Время» гэһэн һүүлэй һ... программа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—68-... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—69-... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05; общественная приёмная—56-62, машин... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-01442. Заказ № 1...